

LASTENKOTITOIMINTAAN LIITTYVÄN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

Case Kumpuniitty Oy

Kaisa Pyykkö

Opinnäytetyö
Elokuu 2015
Liiketalous
Oikeudellinen asiantuntijuus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

PYYKKÖ, KAISA:

Lastenkotitoimintaan liittyvän lainsäädännön uudistus
Case Kumpuniitty Oy

Opinnäytetyö 50 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Elokuu 2015

Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus tuli pääosin voimaan 1.4.2015 ja uudistukseen liittyvistä laeista lastensuojelulaitosten kannalta oleellisia olivat lastensuojelu- ja sosiaalihuoltolaki. Sain opinnäytetyön aiheen Kumpuniitty Oy:ltä, joka on yksityisiä lastensuojelupalveluja tuottava yritys Ylöjärvellä. Yrityksen tavoitteena on olla edelläkävijä ja tämän vuoksi he halusivat selvittää tarkasti, mikä lainsäädännössä muuttuu.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten yksityisiin lastensuojelulaitoksiin liittyvä lainsäädäntö uudistuu ja miten uudistukset vaikuttavat Kumpuniitty Oy:n toimintaan. Tarkoituksena oli saada aikaan kattava tietopaketti, josta ilmenee lastensuojeluprosessin kulku, tietoa yksityisistä lastensuojelulaitoksista sekä lainsäädännön uudistuksen pääkohdat.

Työssä kerrotaan lastensuojelun toteuttamisesta Suomessa ja siitä, mitä lastensuojeluprosessiin kuuluu ja mitä eri lastensuojelun toimintamuotoja on käytettävissä. Lisäksi esitellään yksityisten lastensuojelulaitosten toimintaperiaatteita ja niihin vaikuttavaa lainsäädäntöä. Työssä analysoidaan, miten uudistukset tulevat vaikuttamaan Kumpuniitty Oy:n toimintastrategiaan.

Tärkein uudistus lastensuojelun näkökulmasta oli se, että palveluiden painopistettä muutettiin korjaavista toimenpiteistä ehkäiseviin. Jatkossa asiakkaiden ongelmiin puututaan aikaisemmassa vaiheessa, mikä pidemmällä tähtäimellä tuo kustannussäästöjä ja synnyttää uusia perheitä tukevia toimintamuotoja. Lastensuojelulaitoksen kannalta merkittävä muutos tulee olemaan myös se, että kiireellinen sijoitus on mahdollista tehdä avohuollon tukitoimenpiteenä. Rajoitustoimenpiteiden käyttäminen on tällöin kiellettyä.

Kumpuniitty Oy oli ehtinyt jo jonkin verran ennakoida lain uudistusta. Yritys oli alkuvuodesta 2015 perustanut perhekuntoutusyksikön silmällä pitäen tehostetun perhetyön lisääntyvää tarvetta. Avohuollon tukitoimena tehtävien sijoitusten myötä asiakkuuksista tulee entistä haastavampia, joten henkilökunnan osaamiseen tulee kiinnittää huomiota. Yrityksen seuraavana askeleena on harkita ennalta ehkäisevän perhetyön tarjoamista kunnille.

Asiasanat: yksityinen lastensuojelulaitos, lastensuojelu, sosiaalihuollon lainsäädäntö

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Option of Legal Expertise

PYYKKÖ, KAISA:
The Reform of the Legislation on Children's Homes
Case Kumpuniitty Oy

Bachelor's thesis 50 pages, appendices 3 pages
August 2015

The purpose of this thesis was to collect information on the changing legislation on child caring institutions. The reform of the social welfare legislation came into force on 1st of April 2015. The most important laws that were reformed were the Child Welfare Act and Social Welfare Act.

The thesis was commissioned by Kumpuniitty Oy which is a private children's home. Kumpuniitty Oy's goal is to be a pioneer on its own field of business and it is the main reason they wanted this thesis to be made.

The aim was to create more information on the actual changes in legislation and their impact on the principles and customer relationships of Kumpuniitty Oy. The thesis described the child welfare procedure and the forms of activity. In addition, some information was given on legislation that affects child welfare.

The new legislation decreased the cases of child welfare because the municipalities have to offer preventive measures more. In the future customers will get help earlier, which will develop new forms of activity such as family support, and will bring savings in expenses.

Kumpuniitty Oy had anticipated the legislation reform before it came into force. Among other things Kumpuniitty Oy had established a family rehabilitation department in the early 2015. The findings of the study indicated that Kumpuniitty Oy has to pay attention to the personnel's know-how because customerships will be more challenging. Kumpuniitty Oy's next step is to offer preventive family services for the municipalities.

Key words: private children's home, child welfare, legislation on social welfare

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KUMPUNIITTY OY.....	8
3	LASTENSUOJELU SUOMESSA ENNEN UUDISTUSTA	12
	3.1 Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset	12
	3.2 Lastensuojeluprosessi	14
	3.3 Lastensuojelun toimintamuodot	17
	3.3.1 Avohuolto	17
	3.3.2 Kiireellinen sijoitus.....	20
	3.3.3 Huostaanotto	22
	3.3.4 Jälkihuolto.....	24
	3.4 Sijaishuolto	25
4	YKSITYISET LASTENSUOJELULAITOKSET	29
	4.1 Yleistä.....	29
	4.2 Lainsäädäntö.....	30
	4.3 Toimitilat ja henkilöstö.....	31
	4.4 Valvonta	31
5	SOSIAALIHUOLLON LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS.....	33
	5.1 Tavoitteet.....	33
	5.2 Sosiaalihuoltolaki	34
	5.2.1 Asiakkuuden vaiheet.....	34
	5.2.2 Ehkäisevät toimenpiteet	35
	5.2.3 Muut palvelut	37
	5.2.4 Monialainen yhteistyö.....	38
	5.3 Lastensuojelulaki	38
	5.3.1 Asiakkuuden vaiheet.....	39
	5.3.2 Avohuollon tukitoimet.....	41
6	UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET KUMPUNIITTY OY:N TOIMINTAAN.....	42
	6.1 Palveluiden painopisteen muuttuminen.....	42
	6.2 Tehostetun perhetyön lisääntyminen	43
	6.3 Asiakkuuksien muuttuminen	44
7	POHDINTA.....	46
	LÄHTEET	48

LYHENTEET JA TERMIT

HE	Hallituksen esitys
HLH	Hallintolaki 6.6.2003/434
HTL	Henkilötietolaki 22.4.1999/523
LHL	Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361
LSL	Lastensuojelulaki 13.4.2007/417
PL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
SHL	Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710 ja 30.12.2014/1301
TSS-sopimus	Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus 6/1976

1 JOHDANTO

Lastensuojelulle on Suomessa enemmän tarvetta kuin mitä käytettäviä voimavaroja. Tämä näkyy siinä, että vaikka viimeisimmän uudistetun lastensuojelulain (417/2007) tavoitteena oli vähentää raskaita lastensuojelullisia toimenpiteitä, niin tähän ei ole päästy. Huostaanottojen määrät ovat kasvaneet tasaiseen tahtiin. 1.4.2015 pääosin voimaan tulleen sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistuksen tarkoituksena onkin, että lastensuojelun asiakkaat saavat tukea ja apua ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tällä vähennettäisiin viimeinkin lastensuojelun asiakasmääriä ja pidemmällä aikavälillä säävutettaisiin myös kustannussäästöjä. Uuden lainsäädännön myötä painopiste siirtyy erityispalveluista yleispalveluihin ja lainsäädäntö vahvistaa jatkossa entistä paremmin asiakkaiden yhdenvertaisuutta.

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana on Kumpuniitty Oy, joka on yksityisiä lastensuojelupalveluja tuottava yritys. Yrityksellä on ollut lastenkotitoimintaa vuodesta 2001 lähtien ja sen toimiala huomioon ottaen yrityksen johdon täytyy olla perillä viimeisimmistä lainsäädännöllisistä muutoksista. Kumpuniitty Oy:n tavoitteena on aina ollut olla edelläkävijä ja vastata nopeasti palvelutarpeiden muuttumiseen. Tämän vuoksi Kumpuniitty Oy:n hallitus päätti pyytää minua tekemään selvityksen siitä, mitkä lastenkoti-toimintaan liittyvät lait tulevat muuttumaan sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistuksen myötä ja miten muutokset tulisi ottaa huomioon yrityksen toiminnassa.

Työn tavoitteena on selvittää, miten lainsäädäntö uudistuu ja miten uudistukset vaikuttavat Kumpuniitty Oy:n toimintaan. Tarkoituksena on saada aikaan kattava tietopaketti, josta ilmenee lastensuojeluprosessin kulku, tietoa yksityisistä lastensuojelulaitoksista Suomessa sekä lainsäädännön uudistuksen pääkohdat. Tarkoitus on, että työ hyödyttää sekä toimeksiantajaa että myös muita yksityisiä lastensuojelulaitoksia lainsäädännön muuttuessa.

Tutkimuskysymykset työssä ovat lainopillisia eli selvitän, mitä laki asioista määrää. Syvennyn aiheeseen sosiaalioikeudellisen kirjallisuuden ja eri sosiaalialan julkaisujen avulla. Nämä lähteet kertovat, miten asiat tosiasiallisesti ovat tai miten niiden pitäisi olla. Työni on siis sekä lainopillinen että empiirinen. Lisäksi keskustelin Kumpuniitty

Oy:n hallituksen puheenjohtajan Arja Langin kanssa, joka kertoi oman näkemyksensä lainsäädännön uudistuksesta.

Opinnäytetyö on jaettu seitsemään päälukuun. Johdannon jälkeen esitellään Kumpuniitty Oy:n toimintaa ja arvoja. Luvuissa 3–4 käsitellään lastensuojelun toteuttamista Suomessa. Luvuissa selvitetään miten lastensuojeluprosessi etenee, mitä eri toimintamuotoja lastensuojeluun kuuluu sekä eritellään lastensuojeluun liittyvää lainsäädäntöä. Lisäksi perehdytään yksityisten lastensuojelulaitosten toimintaan. Luvut 5–6 keskittyvät käymään läpi sosiaalihuollon lainsäädännön uudistusta ja sen vaikutuksia niin lastensuojelualaan kuin Kumpuniitty Oy:n toimintaan. Lopuksi kerrotaan keskeiset johtopäätökset aiheeseen liittyen.

2 KUMPUNIITTY OY

Kumpuniitty Oy on vuonna 2001 perustettu yksityisiä lastensuojelupalveluja tuottava yritys, joka tarjoaa palvelujaan Ylöjärvellä. Lisäksi yrityksellä on perhekuntoutusyksikkö Nokialla. Kumpuniitty Oy:llä on kuusi toimintayksikköä, joissa järjestetään lastenkoti- ja erityisyksikkötoimintaa, asumisharjoittelua, jälkihuoltoa, tukiasumista ja perhetyötä. Yritys tarjoaa mahdollisuuden koulutus- ja leiritoiminnan järjestämiseen omassa Sävin leirikeskuksessaan. Kumpuniitty Oy:ssä työskentelee 43 työntekijää ja jokaisessa yksikössä on oma johtaja sekä vastaava ohjaaja perhekuntoutusyksikköä lukuun ottamatta.¹

Toimipisteistä lastenkoteja ovat Kumpuniitty ja Ketoniitty. Molemmat ovat 7-paikkaisia lastenkoteja, joissa on sekä huostaan otettuja että avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitettuja 12-18 –vuotiaita lapsia ja nuoria. Sijoituksen kestot ovat tilanteesta riippuen joko tilapäisiä tai pitkäaikaisia, mutta tavoitteena on aina lapsen ja nuoren palaaminen takaisin kotiin perheen luokse. Toiminnan lähtökohtana on laadukkaan palvelun tarjoaminen ja yhteistyö perheen kanssa.²

Muut toimipisteet ovat asumisharjoitteluyksikkö Harjuniitty, jälkihuoltoyksikkö Huvikumpu, erityisyksikkö Aroniitty ja perhekuntoutusyksikkö Koskiniitty. Harjuniitty on tarkoitettu 16-18 –vuotiaille nuorille, jotka harjoittelevat itsenäistymistä. Yksikössä nuoret opettelevat elämänhallintaa turvallisesti, ohjatusti ja oma-aloitteisesti. Huvikumpu on soluasumista tarjoava jälkihuoltoyksikkö 18-21 –vuotiaille. Harjuniittyyn ja Huvikumpuun sijoitetuille nuorille tehdään yhteistyössä sosiaalityöntekijän kanssa yksilöllinen asiakassuunnitelma, jonka tavoitteena on tarjota taidot elämänhallintaan niin talous- kuin asumisasioissakin. Aroniityssä on erityishoidossa olevia 12-17 –vuotiaita nuoria. Asiakkailta voi olla vahingollista käyttäytymistä tai he voivat olla traumatisoituneita. Nuorella voi myös olla erityistarpeita esimerkiksi karkailun, itsetuhoisuuden, useiden sijoitusten tai psyykkisten ongelmien vuoksi. Perhekuntoutusta tarjoava Koskiniitty on aloittanut toimintansa vuoden 2015 helmikuussa. Yksikkö tarjoaa avohuollon tukitoimenpiteisiin perustuvaa ympärivuorokautista perhekuntoutusta ja se voi vastaanottaa neljä perhettä kerrallaan. Sosiaalityöntekijöille tehdään perheistä perhearviointeja asia-

---

¹ Kumpuniitty Oy 2015

² Kumpuniitty Oy 2015

³ Kumpuniitty Oy 2015

⁴ Lanki 2015

kassuunnitelman mukaisesti. Perhekuntoutuksen tarkoituksena on tukea perhettä heidän kasvatustehtävässään ja näin välttää mahdollinen lapsen huostaanotto. Yksiköstä saa tarvittaessa parisuhde- ja perheterapiaa. Tavoitteena on antaa perheelle valmiudet selviytyä itsenäisesti arjesta perhekuntoutusjakson jälkeen.³

Kumpuniitty Oy:n henkilökuntaan kuuluu monipuolisesti eri sosiaalialan ammattilaisia. Yrityksellä on lastenkotityöntekijöiden lisäksi kaksi omaa sosiaalityöntekijää ja kolme sairaanhoitajaa, sekä asiakkaiden asioissa konsultoiva lastenpsykiatri, nuorisopsykiatri, psykologi/perheterapeutti ja kouluttava sairaanhoitaja. Jokaisella asiakkaalla on omaohjaaja tai omaohjaajapari. Yrityksen toiminnassa painotetaan perhetyötä sekä toimivaa yhteistyötä eri viranomaisten kanssa. Kumpuniityn ja Ketoniityn työntekijät pitävät omia palavereita kahden viikon välein ja asumisharjoitteluyksikössä, erityisyksikössä sekä perhekuntoutuksessa kokoonnutaan aina tarpeen mukaan. Yksiköiden johtajista ja sosiaalityöntekijöistä koostuva johtoryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa, niin kuin Kumpuniitty Oy:n hallituskin.⁴

Kunnat kilpailuttavat palveluntuottajat joko yksin tai yhdessä lähikuntien kanssa kilpailutuksessa määrittämälleen ajanjaksolle. Ajanjakso on yleensä vähintään kaksi vuotta ja se voi sisältää esimerkiksi kaksi optiovuotta. Tämä tarkoittaa sitä, että jo olemassa olevia palvelusopimuksia jatketaan ilman kilpailuttamista. Kilpailutuksen läpi menemisessä ehtona on yhteiskunnallisten velvoitteiden kuten verojen, sosiaaliturvamaksujen ja lakisääteisten tapaturmamaksujen suorittaminen tai sopimus niiden suorittamisesta. Lisäksi kilpailutuksessa vaaditaan tietty koulutustasovaatimus sekä henkilökuntamäärä, jonka pitää olla perusyksikössä 1 työntekijä/asiakas ja erityisyksikössä 1,3 työntekijää/asiakas. Asiakkaat sijoittaa kunnan sosiaalitoimi, joka ostaa palvelut yksikölle määritetyllä vuorokausihinnalla. Vuorokausihinta muodostuu toimitila-, henkilökunta-, elintarvike-, lääke-, vaate-, vapaa-aika-, koulutus-, ja muista mahdollisista vuorokausihintaan kilpailutukseen määritellyistä kuluista. Hinta-laatu-suhde ja mahdollinen aikaisempi kokemus palveluntuottajasta ratkaisee useimmiten sijoituspäätöksen.⁵

Kumpuniitty Oy:n asiakaskunta koostuu pääsääntöisesti 13-20 –vuotiaista lapsista ja nuorista. Perhekuntoutusyksikössä asiakkaina on niin vauvaikäisiä kuin murrosikäisiä

---

³ Kumpuniitty Oy 2015

⁴ Lanki 2015

⁵ Lanki 2015

nuoriakin huoltajineen. Sijoituksen pituus riippuu nuoren tilanteesta. Kiireellinen sijoitus voi joskus olla vain kuukauden mittainen nuoren elämäntilanteen rauhoittava väliintulo. Joskus taas tarvitaan pysyvä kasvupaikka, jolloin sijoitus voi kestää kymmenenkin vuotta. Useimmiten sijoitus kestää siihen asti, kunnes nuori täyttää 18 vuotta. Valitettavan usein nuori sijoitetaan liian myöhään 17-vuotiaana, jolloin aikaa elämäntapojen muutokseen on vähän. Nuori on jo ehtinyt koukuttua päihteisiin ja ajattelu on päihde- myönteistä. Osalla lastensuojelun nuorilla on elämänhallinta hukassa, minkä vuoksi lastenkodissa aloitettua työtä jatketaan nuoren kotiin tehtävällä jälkihuollolla.⁶

Kumpuniitty Oy:n toiminnan arvoperustana ovat lait, asetukset ja säädökset, yhteiskunnalliset arvot ja yleisesti hyväksytyt eettinen normisto. Mahdollisuuksien mukaan toiminnassa otetaan huomioon kulttuuriset erot ja tavat. Yksiköissä eletään arjen toimintakulttuuria noudattaen. Lapset ja nuoret sekä perhekuntoutuksessa olevat aikuiset asiakkaat vastaavat vaatehuollosta, hygieniasta sekä omien huoneidensa ja yleisten tilojen siisteydestä ohjaajan avustuksella yhdessä tehden.⁷

Yksiköiden arjessa on selkeä päivärytmi, jossa päiväohjelma koostuu elämänhallintaan tähtäävästä toiminnasta. Arkeen kuuluvat normaalit toiminnot sovitun aikataulun mukaisesti kuten koulunkäynti, opiskelu, työssäkäynti, harrastukset, vapaa-aika ja mahdolliset terapiat. Yksiköissä asiat tehdään yhdessä, vaikka aikuiset määrittävätkin kokemuksensa ja koulutuksensa perusteella rajat, joiden puitteissa toiminta tapahtuu. Arjen toiminnot, kasvatus ja rajojen asettaminen perustuvat vahvaan ja tasapainoiseen aikuisuuteen. Elämä pyritään järjestämään niin, että jokainen pääsee panoksellaan vaikuttamaan yhteisön hyvinvointiin ja tavoitteisiin. Sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta tasa-arvo ja vastuuntunto kasvavat. Lasten ja nuorten mielipiteitä kuunnellaan ja ne otetaan aina huomioon, mutta lopullinen päätösvalta asioista on työntekijöillä.⁸

Kumpuniitty Oy:n tavoitteena on ylläpitää ja luoda asiakasta kunnioittava ja arvostava ilmapiiri. Osallistumismahdollisuuksien kehittämiseksi pyritään antamaan valmius osallistuvaan elämäntapaan. Lastenkotien nuorille tehdään kerran vuodessa kirjallinen asiakastytyväisyyskysely. Tulokset käydään läpi niin nuorten-, henkilökunnan-, kuin johdoryhmänkin palavereissa. Hyvinvointia edistävät mielipiteet otetaan huomioon toimin-

---

⁶ Lanki 2015

⁷ Lanki 2015

⁸ Lanki 2015

nan suunnittelussa ja kyselyn tulokset ovat myös sosiaalityöntekijöiden käytettävissä. Kumpuniitty Oy:n oma sosiaalityöntekijä Riitta Koivisto tekeekin tulosten pohjalta vuorovuosin kussakin yksikössä jokaisen nuoren kanssa syventävän haastattelun. Lisäksi asiakastytytyväisyyskyselyjä tehdään jälkihuollossa ja perhetyössä toiminnan laadun kehittämiseksi ja mielipiteiden selvittämiseksi.⁹

---

⁹ Lanki 2015

3 LASTENSUOJELU SUOMESSA ENNEN UUDISTUSTA

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun (LSL 1 §). Kaiken lähtökohtana on lapsen etu. Lastensuojelu ei rajoitu ainoastaan lastensuojelulakiin, vaan se on laaja kokonaisuus, johon vaikuttavat useat eri lait ja kansainväliset sopimukset.¹⁰

3.1 Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset

Suomen lastensuojelulla on noin sadan vuoden perinteet. Alkujaan lastensuojelussa keskityttiin orpoihin, kotioloiltaan turvattomiin ja huonosti käyttäytyviin lapsiin. Näiden lasten hoito järjestettiin avohuoltopalveluina, joihin kuuluivat muun muassa ruotu- ja elätehoito. Sijoituskotihoidosta säädettiin vuoden 1922 köyhäinhoitolaissa ja se tulikin korvaamaan elätehoitoa. Suomen ensimmäinen lastensuojelulaki säädettiin vuonna 1936.¹¹ Seuraavana on lyhyesti esiteltynä lastensuojelulain lisäksi lastensuojeluun läheisesti liittyviä lakeja.

Perustuslaki

Lastensuojelu on osa sosiaalihuoltoa, jonka lähtökohdat ovat Suomen perustuslaissa (PL 731/1999). Perustuslain 19 §:n mukaan jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Julkisen vallan tehtävänä on tukea lapsen huolenpidosta vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Lisäksi perustuslaissa turvataan sosiaalihuollon asiakkaille oikeusturva, yhdenvertaisuus sekä oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen (PL 6–7 §, 19 §, 21 §).¹²

Sosiaalihuoltolaki

Vuonna 1982 yleislainsäädäntöä säädettiin sosiaalihuoltolaki (SHL 710/1982), joka tuli voimaan vuoden 1984 alussa. Sosiaalihuoltolaissa määritellään sosiaalihuollon järjestämisvelvollisuus, hallinto ja menettelyt sosiaalihuoltoa toteutettaessa. Se säätelee mitä sosi-

---

¹⁰ Arajärvi 2011, 316–318

¹¹ HE 164/2014 vp, 21

¹² HE 164/2014 vp, 7, 10–11; Mahkonen 2010, 58

aalipalveluja kunnan on tuotettava ja miten ne on järjestettävä. Lakiin on vuosien saatossa tehty useita poistoja ja lisäyksiä, joten sen rakenne on melko pirstaleinen ja sisältö vaikeasti hahmotettavissa. Sosiaalihuoltolain tavoitteena oli alkujaan sosiaalityön ehkäisevät toimenpiteet, mutta sittemmin käytännön työ on painottunut henkilöiden tukemiseen, auttamiseen ja jo olemassa olevien ongelmien ratkaisemiseen.¹³

Lapsenhuoltolaki

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (LHL 361/1983) eli lapsenhuoltolaki säätelee lapsen huollosta ja huoltajista. Laki asettaa lähtökohdat hyvälle lapsuudelle, sillä sen mukaan lapsi tulee kasvattaa siten, että hän saa osakseen ymmärrystä, turvaa ja hellyyttä. Lapsenhuoltolain keskeisin periaate on lapsen etu ja sen toteutuminen. (LHL 1 §).¹⁴

Asiakaslaki

Vuoden 2001 tammikuussa voimaan tullut laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)¹⁵ ottaa kantaa keskeisiin menettelytapoihin asiakastyössä ja tietosuojakysymyksissä. Se on alkujaan sisältynyt sosiaalihuoltolakiin, mutta sittemmin muotoutunut omaksi laikseen. Asiakaslain tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisyyttä ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta. Se sisältää keskeiset oikeudelliset perusteet niin asiakkaan osallistumiseen, kohteluun kuin oikeusturvaankin.¹⁶

Muu lainsäädäntö

Edellä mainittujen lisäksi lastensuojelun lainsäädäntöön liittyy laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005), laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) sekä yleislainsäädännöstä muun muassa kuntalaki (365/1995), hallintolaki (434/2003), henkilötietolaki (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (348/2007). Lastensuojelun toteuttamiseen vaikuttaa myös muiden toimialojen lainsäädäntö, sillä lastensuojelun toimikenttä on hyvin laaja.¹⁷

Kansainväliset sopimukset

Kansainväliset ihmisoikeudet määrittävät Suomen sosiaalihuollon palveluiden vähimmäistasoa. EU:n perusoikeuskirjassa tunnustetaan 34. artiklassa oikeus sosiaaliturva-

---

¹³ HE 164/2014 vp, 7

¹⁴ Mahkonen 2010, 60–62

¹⁵ jäljempänä asiakaslaki

¹⁶ HE 164/2014 vp, 8

¹⁷ HE 164/2014 vp, 9

etuuksiin ja sosiaalipalveluihin, minkä johdosta jäsenvaltiot ovat velvollisia noudattamaan niitä¹⁸. Lastensuojelun kannalta erityisen olennainen kansainvälinen sopimus on sosiaalisiin oikeuksiin kantaa ottava TSS-sopimus (6/1976), jonka 10. artiklan avulla pyritään turvaamaan perhe-elämän suoja. Myös Yhdistyneiden Kansakuntien laatima lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 60/1991) turvaa lasten kohtelua. Sen yleisperiaatteisiin kuuluvat muun muassa lapsen oikeus kehitykseen ja osallisuuteen sekä syrjimättömyys. Lapsen etua korostetaan kaikissa tehtävissä toimissa.

3.2 Lastensuojeluprosessi

Vaikka lastensuojeluprosessista säädetään melko hajanaisesti sosiaalihuollon lainsäädännössä, niin prosessin pääasiallinen kulku löytyy kuitenkin selkeänä lastensuojelulaista. Viimeisin uudistettu lastensuojelulaki tuli voimaan vuonna 2008. Tuolloin laissa tarkennettiin lastensuojelutyön menetelmiä ja työprosessia sekä korostettiin ehkäisevän lastensuojelun merkitystä entisestään.¹⁹

Lastensuojelulain mukaan lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen (LSL 4 §). Lapsella on myös oikeus erityiseen suojeluun, mikäli lapsen kasvuolosuhteet ovat haitaksi lapsen terveydelle tai kehitykselle tai lapsi itse käyttäytymisellään vaarantaa oman terveytensä.²⁰

Lastensuojelun asiakkuudet vaihtelevat kestoltaan muutamasta tapaamiskerrasta useiden vuosien mittaiseen asiakkuuteen riippuen siitä, millainen tuen tarve lapsella tai perheellä on.²¹ Lastensuojelun tarpeen taustalla voivat olla niin syyt lapsen kuin perheenkin tilanteessa. Vanhemmilla voi olla psyykkisiä ongelmia, sairauksia, päihderippuvuutta tai he voivat olla väkivaltaisia. Aina ongelmat eivät kuitenkaan riipu vanhemmista, vaan myös lapsella voi olla hankaluuksia. Lapsella voi olla vaikeuksia koulunkäynnissä, hän voi tehdä rikoksia tai käyttää päihteitä. Lastensuojelua tarvitaan mahdollisesti silloin, kun perhe kohtaa elämässään suuren muutoksen, joka vaikuttaa kaikkien elämään. Lasten-

---

¹⁸ Euroopan unionin perusoikeuskirja 2010

¹⁹ HE 164/2014 vp, 8, 42–43; Kunnat.net 2007

²⁰ Arajärvi 2011, 317–318

²¹ HE 164/2014 vp, 55

suojelutoimenpiteisiin ryhdytään silloinkin, kun mitään ei ole konkreettisesti tapahtunut, mutta lapsen terveyttä tai kehitystä uhkaa jokin seikka.²²

Lastensuojelun järjestäminen

Lastensuojelun järjestäminen on kuntien vastuulla. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu on järjestettävä laajuudeltaan sellaisena kuin kunnassa oleva tarve vaatii. Lapsille ja heidän perheille on siten järjestettävä sellaista apua ja tukea, joka vastaa heidän yksilöllisiä tarpeitaan. (LSL 11 §).

Lastensuojelun järjestämis- ja kustannusvastuu on pääsääntöisesti lapsen kotikunnalla. Kuitenkin lapsen sijaishuollon kustannuksista on vastuussa se kunta, jossa tarve sijaishuollon järjestämiselle on syntynyt. Kunta voi järjestää sijaishuollon ostopalveluna yksityisiltä toimijoilta, mutta se ei kuitenkaan poista kunnan vastuuta palvelun laadusta. (LSL 16–16a §).²³

Ostettaessa palvelut yksityiseltä lastensuojelulaitokselta, kunnan tulee kilpailuttaa eri yritykset. Kilpailutus tehdään yleensä kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi ja niiden kriteerit ovat pitkälti samat eri kunnissa. Yleisimpiä kilpailutuskriteerejä hinnan lisäksi ovat sijainti, henkilöstön määrä ja koulutus, tilat, vanhempien tukeminen sekä raportointi. Lisäksi rajoitustoimenpiteiden käyttöön ja lasten harrastusten tukemiseen kiinnitetään huomiota.²⁴

Lastensuojeluasian vireille tulo

Lastensuojeluasia tulee vireille lastensuojeluilmoituksen perusteella, hakemuksesta tai kun sosiaalityöntekijä saa tietää lapsesta, joka on mahdollisesti lastensuojelun tarpeessa²⁵. Lastensuojelulaki määrittelee tahot, joiden palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt ovat ilmoitusvelvollisia, jos he saavat tehtävässään tietää lastensuojelun tarpeessa olevasta lapsesta. Nämä tahot ovat:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuolto ja lasten päivähoido
- 2) opetustoimi
- 3) nuorisotoimi
- 4) poliisitoimi

---

²² Lastensuojelun keskusliitto 2015; Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojeluilmoitus 2015

²³ Friman 2012, 39

²⁴ Valtiontalouden tarkastusvirasto 2012, 52

²⁵ Lastensuojelun käsikirja, Asian vireilletulo 2015

- 5) rikosseuraamuslaitos
- 6) palo- ja pelastustoimi
- 7) sosiaalipalvelujen, lasten päivähoidon tai terveydenhuollon palvelujen tuottaja
- 8) opetuksen tai koulutuksen järjestäjä
- 9) seurakunta tai muu uskonnollinen yhdyskunta
- 10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitettu vastaanottokeskus ja järjestelykeskus
- 11) hätäkeskustoimintaa harjoittava yksikkö
- 12) koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittava yksikkö. (LSL 25 §).²⁶

Edellä mainittujen lisäksi lastensuojeluilmoituksen saa tehdä kuka tahansa, mutta ilmoituksen tekeminen on yksityishenkilöiden kohdalla harkinnanvaraista. Siihen ei siis ole velvollisuutta. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä myös lapsi itse tai hänen vanhempansa.²⁷

Hakemuksen tai ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen sosiaalityöntekijän on arvioitava välittömästi mahdollinen kiireellisen sijoituksen tarve. Mikäli kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin ryhdytään, lastensuojeluasiakkuus alkaa välittömästi. Jos tapausta ei katsota kiireelliseksi, sosiaalityöntekijän tulee ratkaista viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksen vastaanottamisesta, ryhdytäänkö lastensuojelutarpeen selvitykseen. Lastensuojelun asiakkuus alkaa päätöksestä tehdä selvitys. Ilmoitus voidaan poikkeuksellisesti katsoa myös luonteeltaan sellaiseksi, ettei se johda toimenpiteisiin, eikä lastensuojelun asiakkuutta aloiteta. (LSL 5:26).²⁸

Lastensuojelutarpeen selvitys

Lapsen tilanteesta on tehtävä lastensuojelutarpeen selvitys, jossa arvioidaan lapsen kasvuolosuhteita ja lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on vastuussa sen teosta. Selvityksen laajuuteen ei ole tarkkaa säännöstöä, vaan se tulee tehdä aina siinä laajuudessa, kuin kulloinenkin tilanne vaatii. Selvitys tehdään ilman aiheetonta viivytystä ja sen on oltava valmis viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta. Sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa olla yhteydessä lapselle läheisiin henkilöihin, eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin siten

²⁶ Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojeluilmoitus 2015

²⁷ Lastensuojelun käsikirjat, Lastensuojeluilmoitus 2015

²⁸ Lastensuojelun käsikirja, Asian vireilletulo 2015; Tampereen kaupunki 2015

kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa säädetään²⁹. Selvitys tehdään siitäkin huolimatta vaikka vanhemmat tai lapsi vastustaisivat sitä. Selvityksen valmistuttua siitä tehdään yhteenveto, jonka perusteella lastensuojelun asiakkuus joko jatkuu tai päättyy. (LSL 27 §).³⁰

Asiakassuunnitelma

Asiakkaana olevalle lapselle tulee tehdä asiakassuunnitelma sen jälkeen, kun lastensuojelutarpeen selvityksen perusteella päätetään aloittaa asiakkuus. Suunnitelman laatimiselle ei ole annettu laissa määräaikaa, mutta se on tehtävä ennen lastensuojelutoimenpiteiden aloittamista. Asiakassuunnitelmasta ilmenee asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, tuen tarve, suunnitellut palvelut sekä aika, jonka kuluessa tavoitteet tulisi saavuttaa. Asiakassuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Lastensuojelun asiakkuus päättyy, kun tuen tarvetta ei enää ole. (LSL 30 §).³¹

3.3 Lastensuojelun toimintamuodot

Lastensuojelun toimintamuodot voidaan jakaa avohuollon tukitoimiin, kiireelliseen sijoitukseen ja huostaanottoon, johon liittyy sijaishuolto ja jälkihuolto. Lastensuojelussa tulee aina ensisijaisesti käyttää avohuollon tukitoimia, ellei lapsen tilanne ja etu vaadi muiden keinojen käyttöä³².

3.3.1 Avohuolto

Avohuollon tukitoimet

Lastensuojelulain 7 luku säätelee avohuoltoa. Sen mukaan avohuollon tukitoimiin on ryhdyttävä asiakkuuden alettua viipymättä, jos lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä. Toimiin on ryhdyttävä viipymättä silloinkin, kun lapsi vaarantaa itsensä omalla käyttäytymisellään. Avohuollon tukitoimilla pyritään tukemaan lapsen myönteistä kehitystä sekä vanhempien kasvatusmahdollisuuksia. Avo-

---

²⁹ ks. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) 16 § ja 17 §

³⁰ Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelutarpeen selvitys 2015

³¹ Aer 2012, 67–69

³² Saastamoinen 2010, 57

huollon toimet ovat aina ensisijaisia sijaishuoltoon ja huostaanottoon nähden.³³ Huomattavaa on, että avohuollon tukitoimet ovat suostumusperusteisia eli niitä voidaan järjestää vain vapaaehtoisesti. Tukitoimien toteuttamiseksi tarvitaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus.³⁴

Lastensuojelun asiakkaana olevalle perheelle on tarpeen mukaan järjestettävä avohuollon tukitoimia. Suunnitellut tukitoimet tulee kirjata asiakassuunnitelmaan ja niiden myöntämisestä tehdään päätös. Aina asiakkaan pyytämiä tukitoimia ei voida järjestää ja silloin on tehtävä päätös siitä, ettei tukitoimia myönnetä.³⁵

Avohuollon tukitoimia on lastensuojelulain 36 §:n mukaan:

- 1) tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen
- 2) lapsen taloudellinen ja muu tukeminen
- 3) tukihenkilö tai -perhe
- 4) lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut
- 5) perhetyö
- 6) koko perheen sijoittaminen perhe- tai laitoshuoltoon
- 7) vertaisryhmätoiminta
- 8) loma- ja virkistystoiminta
- 9) muut lasta ja perhettä tukevat palvelut ja tukitoimet.

Laissa ei ole määritelty tarkasti kaikkia avohuollon tukitoimia, joten se antaa mahdollisuuden menetelmien ja toimintamuotojen kehittämiseen. Kunnilla on mahdollisuus yhteistyössä lastensuojelulaitosten kanssa kehittää avohuollon tukitoimina tarjottavia palveluita. Kehittyneissä kunnissa on muun muassa käytössä vauvaperhetyötä, perheleirejä sekä kriisityötä äkillisten perheongelmien hoitamiseksi. Tukitoimia järjestettäessä tulee aina ottaa huomioon lapsen ja perheen tilanne ja valita niihin sopivat toimet.³⁶

Lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena

Lastensuojelulain 36 §:n mukaan koko perhe voidaan sijoittaa perhe- tai laitoshuoltoon. Lapsi voidaan sijoittaa myös yksin, jos se on tarpeen lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi, kuntouttamiseksi tai huolenpidon järjestämiseksi huoltajan sairauden tai muun vastaa-

³³ Lastensuojelun käsikirja, Avohuolto 2015

³⁴ Rätty 2012, 271

³⁵ Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelun avohuollon tukitoimet 2015

³⁶ Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelun avohuollon tukitoimet 2015; Taskinen 2012, 71–72

van syyn vuoksi (LSL 37 §). Laissa ei ole erikseen säännelty ikärajaa lapsen yksin sijoittamiselle.³⁷

Avohuollon tukitoimena tapahtuva sijoitus on vapaaehtoinen. Tämä merkitsee sitä, että vaikka lapsi haluaisi sijoitukseen, mutta huoltaja vastustaa sitä, ei sijoitusta voida tehdä. Sama pätee myös toisinpäin, mutta lapsen on oltava täyttänyt 12 vuotta voidakseen vastustaa avohuollon sijoitukseen ryhtymistä. Lapsen huolto ja asioista päättäminen säilyy huoltajalla koko sijoituksen ajan eikä sijoitettuun lapseen voida käyttää lastensuojelulain 11 luvun määrittelemiä rajoitustoimenpiteitä.³⁸

Sijoitus avohuollon tukitoimena ei ole jatkuva ratkaisu. Lasta ei saa sijoittaa toistuvasti tällä tavoin, ellei lapsen etu vaadi uutta lyhytaikaista sijoitusta. Sijoitusta ei voida tehdä, mikäli lastensuojelulain 40 §:n mukaiset huostaanoton edellytykset täyttyvät. Jos lapsi joutuu jatkuvasti sijoitettavaksi avohuollon tukitoimena, niin edellytykset lapsen huostaanottamiseksi tulee arvioida uudelleen. Avohuollon sijoitukselle ei ole enimmäismääräaikaa, mutta sijoituksesta päätettäessä on määriteltävä sijoituksen arvioitu kesto, joka osaltaan sääntelee kokonaispituutta. Sijoituksen jatkamisen edellytykset tulee arvioida viimeistään kolmen kuukauden kuluttua sijoituksen aloituksesta. (LSL 37 §).³⁹

Perhetyö avohuollon tukitoimena

Perhetyö sisältää monimuotoista apua ja tukea sitä tarvitseville perheille. Perhetyössä työntekijä voi käydä perheen kotona keskustelemassa tai auttamassa arjen toiminnoissa. Perhetyön tarkoituksena on tukea vanhempia kasvatukseen liittyvissä asioissa ja luoda lapselle toimintaa, joka tukee hänen hyvinvointiaan ja kehitystään. Annettava perhetyö on yksilöityä ja se pyritään järjestämään kulloisenkin tarpeen mukaisesti. Suunnitelma toimenpiteistä tehdään aina yhdessä perheen kanssa, jolloin perhe saadaan paremmin sitoutettua toimintaan.⁴⁰

Perhetyön piirissä on perheitä, jotka ovat eri elämänvaiheissa. Tämän vuoksi tarjottavia palveluita on jaoteltu eri nimikkeiden alle. Kunta voi tarjota muun muassa vauvaperhetyötä, neuvolan perhetyötä, päivähoidon perhetyötä ja koulun perhetyötä. Luokittelun avulla perheille voidaan tarjota parhaiten heille sopivaa apua. Esimerkiksi neuvolan

³⁷ Rätty 2012, 282

³⁸ Saastamoinen 2010, 61; Rätty 2012, 283–284

³⁹ Rätty 2012, 296

⁴⁰ HE 252/2006 vp, 155; Lastensuojelun käsikirja, Perhetyö 2015

perhetyössä kiinnitetään huomiota vanhempien jaksamiseen. Lisäksi perhetyötä tarjotaan erityispalveluissa, joihin lukeutuu kuntoutus psykiatriassa tai päihdehuollossa silloin, kun toinen tai molemmat vanhemmista ovat päihderiippuvaisia tai heillä on mielenterveysongelmia.⁴¹

Perhetyön toimenpiteiden tavoitteena on muun muassa purkaa perheessä vallitsevia kriisitilanteita ja ehkäistä uusien ongelmien syntymistä. Tavoitteena on, että kotiolosuhteet olisivat turvalliset ja lapsi pystyisi asumaan kotonaan, eikä häntä tarvitsisi sijoittaa kodin ulkopuolelle. Perhetyön kestolle ei aseteta mitään tarkkaa määräaikaakaan, mutta tarvetta voidaan arvioida uudelleen, jos tavoitteisiin ei päästä tai edistystä ei tapahdu kohtuullisessa ajassa.⁴²

3.3.2 Kiireellinen sijoitus

Lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti, jos hän on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen tarpeessa. Kiireellisen sijoituksen tarkoituksena on saada lapsen olot turvatuiksi, minkä jälkeen asiaa voidaan rauhassa selvittää. Mahdollisia syitä kiireelliseen sijoitukseen on useita. Lapsen huoltajat voivat olla esimerkiksi väliaikaisesti estyneitä huolehtimaan lapsesta humalatilan, onnettomuuden tai sairauden takia. Perheessä voidaan käyttää myös väkivaltaa. Vanhempien lisäksi lapsi voi itse aiheuttaa kiireellisen sijoituksen tarpeen. Tällainen tilanne tulee kysymykseen silloin, kun lapsi käyttää holtittomasti päihteitä tai syyllistyy rikoksiin, joita ei voida pitää vähäpätöisinä.⁴³

Ennen päätöstä kiireellisestä sijoituksesta tulee selvittää lapsen ja tämän huoltajan mielipide ja käsitys asiasta, sillä kiireellisellä sijoituksella puututaan vakavasti asianosaisten elämään ja yksityisyyteen. Selvitys on mahdollista jättää tekemättä, jos asian käsittelyn viivästyminen on haitaksi lapsen kehitykselle, terveydelle tai turvallisuudelle.⁴⁴

---

⁴¹ Heino 2008, 36–42

⁴² Lastensuojelun käsikirja, Perhetyö 2015

⁴³ Rätty 2012, 298; Saastamoinen 2010, 39–40

⁴⁴ Lastensuojelun käsikirja, Kiireellinen sijoitus 2015

Viranhaltija⁴⁵ päättää kiireellisestä sijoituksesta, joka voi kestää korkeintaan 30 päivää. Lapsi voidaan sijoittaa sijaishuoltoon joko laitokseen tai perhehoitoon. Lapsi on mahdollista sijoittaa myös väliaikaisesti läheisen sukulaisen luokse. Sosiaalihuollosta vastaava toimielin on oikeutettu päättämään lapsen asioista sijoituksen aikana. Oikeusvaikutuksiltaan kiireellinen sijoitus on samanlainen huostaanoton kanssa, mutta se on vain kestoltaan rajatumpi. Kiireellistä sijoitusta pidetään viimesijaisena toimenpiteenä, joten sitä ei voida tehdä, jos lapsen sijoitus voidaan järjestää avohuollon tukitoimena.⁴⁶

Kiireellisen sijoituksen jatkuminen

Lastensuojelulain 38 §:n mukaan kiireellinen sijoitus voi jatkua joissain tapauksissa yli 30 päivää ilman erillistä päätöstä. Tällainen tilanne on silloin, kun viranhaltija tekee 30 päivän aikana kiireellisen sijoituksen alkamisesta huostaanottoa koskevan hakemuksen hallinto-oikeudelle. Kiireellinen sijoitus voi jatkua silloinkin yli 30 päivää, kun lapsen huostaanottoa koskeva asia on jo laitettu vireille hallinto-oikeudessa ennen lapsen kiireellisestä sijoituksesta tehtyä päätöstä.

Jos 30 päivässä ei ehditä selvittää lapsen huostaanoton tarvetta, viranhaltija voi päättää, että kiireellistä sijoitusta jatketaan vielä enintään 30 päivällä. Tämä edellyttää, että ilman lisäselvityksiä ei ole mahdollista päättää tarpeellisista lastensuojelutoimenpiteistä tai että välttämättömiä lisäselvityksiä ei ole saatavissa 30 päivässä. Jatkopäätöksen on oltava lapsen edun mukainen. (LSL 38 §).

Kiireellisen sijoituksen lakkaaminen

Viranhaltijan tulee tehdä päätös kiireellisen sijoituksen lopettamisesta välittömästi, kun perusteet sijoittamiselle ovat lakanneet. Perusteet lakkaavat silloin, kun lapsi voidaan palauttaa takaisin kotiin tai kodin ulkopuolinen sijoitus on mahdollista järjestää avohuollon tukitoimenpitein. Kiireellinen sijoitus loppuu, jos 30 päivässä sijoituksen alkamisesta ei ole tehty joko päätöstä huostaanotosta tai huostaanottihakemusta hallinto-oikeudelle.⁴⁷

---

⁴⁵ Viranhaltija määräytyy LSL 13 §:n 1 mom. mukaan

⁴⁶ Lastensuojelun käsikirja, Kiireellinen sijoitus 2015; Rätty 2012, 298–299, 301

⁴⁷ Rätty 2012, 304–305

3.3.3 Huostaanotto

Huostaanotossa on kyse lapsen oikeudesta saada riittävää suojelua, hoitoa ja huolenpitoa kaikissa olosuhteissa. Huostaanotossa joudutaan puuttumaan perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin kuten henkilökohtaiseen vapauteen. Huostaanottoon voidaan ryhtyä vain, jos avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä tai sopivia lapselle. On myös arvioitava, onko sijaishuollon järjestäminen lastensuojelun keskeisten periaatteiden mukaisesti lapsen edun mukaista.⁴⁸

Lapsi on otettava huostaan ja hänelle on järjestettävä sijaishuolto, jos lapsen kasvuolosuhteet vakavasti vaarantavat lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos lapsi omilla toimillaan asettaa itsensä vaaraan henkisesti tai fyysisesti. Huostaanoton perusteina on mahdollista olla myös molemmat. Tällöin sekä kasvuoloissa että lapsen omassa käyttäytymisessä on puutteita. (LSL 40 §). Huostaanottoon riittää edellä mainittujen lisäksi todellinen vakava uhka lapsen terveyden tai kehityksen vaarantumisesta.⁴⁹

Huostaanottopäätös

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmistelee yhdessä toisen sosiaalityöntekijän kanssa lapsen huostaanottoon ja sijaishuoltoon liittyvät asiat. Sosiaalityöntekijän tulee olla puolueeton ja ottaa päätöksenteossa kokonaiskuva huomioon. Ennen päätöksentekoa tulee selvittää lapsen oma mielipide ja hänelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi⁵⁰. Vanhemmilla tai huoltajalla on yhtäläillä oikeus tulla kuulluksi. Kuuleminen voidaan joissain tapauksissa jättää suorittamatta⁵¹, mutta tällöin henkilölle täytyy antaa huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskeva päätös tiedoksi. (LSL 41–42 §).⁵²

Toimielimen ehdottomana velvollisuutena on ottaa lapsi huostaan ja järjestää hänelle tarpeiden mukainen sijaishuolto, jos edellytykset siihen ovat olemassa⁵³. Päätöksen huostaanotosta tekee viranhaltija⁵⁴, jos huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi ei vastusta huostaanottoa. Mikäli huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa huostaanottoa, asia ratkaistaan hallinto-oikeudessa viranhaltijan hakemuksesta. (LSL 43 §). Huostaanotosta

---

⁴⁸ Rätty 2012, 311–312

⁴⁹ Rätty 2012, 314

⁵⁰ Lapsen mielipiteen selvittämisestä ja kuulemisesta säädetään lastensuojelulain (417/2007) 20 §:ssä

⁵¹ ks. LSL 42 §

⁵² Rätty 2012, 325–326

⁵³ Rätty 2012, 311

⁵⁴ Viranhaltija määrätty lastensuojelulain (417/2007) 13 §:n 2 mom. ja 3 mom. mukaan

tehty päätös raukeaa, jos sen täytäntöönpanoa ei ole aloitettu kolmen kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaisuudesta. (LSL 48 §).

Huoltajuus huostaanoton aikana

Huostaanotolla ei ole vaikutusta huoltajuuteen, mikä tarkoittaa sitä, että huoltajuus ei siirry huostaanottopäätöksellä toimielimelle. Tästä huolimatta lapsen huostaanoton jälkeen sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää valtaosasta lapsen hoitoon liittyvistä asioista. Näitä ovat lapsen olinpaikka, hoito, kasvatus, valvonta ja muu huolenpito (LSL 45 §). Huoltajien tehtäväksi jää hoitaa lapsen taloudellisia asioita. Kaikissa tilanteissa on otettava huomioon lapsen etu ja pyrittävä yhteistyöhön lapsen ja tämän huoltajien kanssa.⁵⁵

Huostassa pidon aikana lapsen huolto voidaan uskoa yhteisesti molemmille vanhemmille tai yksin toiselle vanhemmalle. Huolto voidaan vanhempien sijasta uskoa myös perhehoitajalain mukaisen toimeksiantosopimuksen tehneille henkilöille. Määrätylle huoltajalle ei synny elatusvelvollisuutta lapseen, vaan lapsen biologiset vanhemmat ovat edelleen elatusvelvollisia. Huoltoa koskevalla määräyksellä ei voida katkaista jälkihuoltoveloitetta eikä se vaikuta lapsen oikeuteen periä biologisia vanhempiaan. Huoltajuuden määrääminen ei ole välttämättä lopullinen ratkaisu, sillä lapsen vanhemmilla on oikeus vaatia lapsen huoltajuutta takaisin itselleen.⁵⁶

Huostaanoton voimassaolo

Huostaanotto on voimassa toistaiseksi, mutta se lakkaa suoraan lain nojalla, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Se on luonteeltaan väliaikainen toimenpide eli tavoitteena on lopulta lapsen kotiuttaminen ja huostaanoton lopettaminen⁵⁷. Huostaanoton arvioitua kestoa määrittää lapsen sijoituksen tarkoitus. Kun huostassa pidon tarvetta ei enää ole, viranhaltijan täytyy tehdä päätös sen lopettamisesta. Asian valmistelee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Vaikka huostaanoton edellytykset lakkaisivat, ei huostassa pitoa saa lopettaa, jos se on selkeästi vastoin lapsen etua. Jatkamisen edellytykset tulee arvioida asiakassuunnitelman tarkistamisen yhteydessä tai silloin, kun lapsi tai huoltaja

---

⁵⁵ Rätty 2012, 385–386

⁵⁶ Rätty 2012, 394–395

⁵⁷ Rätty 2012, 322

hakee huostassa pidon lopettamista. Kunnalla on velvollisuus huostaanoton päätyttyä järjestää lapselle tai nuorelle jälkihuolto siihen saakka kunnes nuori täyttää 21 vuotta.⁵⁸

3.3.4 Jälkihuolto

Sijaishuollon päättymisen jälkeen lapselle tai nuorelle on järjestettävä aina jälkihuoltoa. Jälkihuollon toimenpiteillä on tarkoitus tukea lasta sijoituksen jälkeisessä elämässä. Lapsen on tarkoitus saada jälkihuollon avulla hyvät valmiudet elämään, jotta hän pystyy järjestämään oman asumisensa ja huolehtimaan toimeentulostaan.⁵⁹

Jälkihuollon palvelut koostuvat lähinnä lasta tukevista ja auttavista toimista. Jokaiselle jälkihuollon tarpeessa olevalle lapselle tehdään yksilöllinen tarpeita vastaava jälkihuoltosuunnitelma, minkä johdosta tarjolla olevat palvelut voivat tilannekohtaisesti vaihdella suurestikin. Konkreettisia palveluita ovat muun muassa lapsen tukeminen opiskelussa ja työelämässä sekä normaalin arjen taloudellinen tukeminen. Jälkihuollossa hyödynnetään myös psykososiaalisen tuen muotoja, joihin kuuluvat tukiperhe- ja vertaistukiryhmätoiminta.⁶⁰

Jälkihuoltoon oikeutettuja ovat huostaanoton seurauksena sijoitetut lapset sekä lapset, jotka ovat olleet yksin sijoitettuna avohuollon tukitoimena yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta. Jo lyhytaikainenkin huostaanotto tai kodin ulkopuolelle sijoittaminen synnyttää jälkihuoltovelvoitteen kunnalle. Kunnalla on ehdoton velvollisuus järjestää jälkihuoltoa edellä mainituille lapsille ja nuorille. Jälkihuoltoa on mahdollista järjestää myös muille lastensuojelun asiakkaille, mikäli heillä on siihen tarvetta. Kunnalla ei kuitenkaan ole jälkihuollon järjestämistä vastuuta näille muille lastensuojelun asiakkaille, vaan jälkihuolto järjestetään tällöin varattujen määrärahojen puitteissa.⁶¹

Jälkihuoltoa ei ole velvollisuutta järjestää enää viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut kodin ulkopuolisen sijoituksen loppumisen jälkeen viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Jälkihuollon järjestämisvelvollisuus päättyy viimeistään nuoren täyttäessä 21

---

⁵⁸ Saastamoinen 2010, 32–34, 39

⁵⁹ Lastensuojelun käsikirja, Jälkihuolto 2015; Rätty 2012, 531–532

⁶⁰ Lastensuojelun käsikirja, Jälkihuolto 2015; Taskinen 2012, 153–154

⁶¹ Rätty 2012, 534–535, 539

vuotta. Jälkihuolto voi päättyä aiemminkin kuin 21 vuoden iässä, mikäli voidaan katsoa, ettei tarvetta jälkihuoltoon ole.⁶²

3.4 Sijaishuolto

Lastensuojelulain 49 §:n mukaan lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai väliaikaismääräyksellä sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Näiden lisäksi lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena sekä jälkihuoltona. On kuitenkin olennaista huomata, että sijaishuolto ja sijoittaminen ovat kaksi eri asiaa. Avohuollon tukitoimena ja jälkihuoltona sijoitettaessa alakäisen lapsen huoltajat säilyttävät nimittäin huoltajan oikeutensa ja näin ollen he voivat keskeyttää sijoituksen halutessaan.⁶³

Sijaishuolto tulee järjestää lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti niin, että sijaishuollon aikana lapsella on oikeus hyvään sosiaalihuoltoon ja tarpeita vastaavaan sijaishuoltopaikkaan. Lapsen on saatava tietoa omasta tilanteestaan ja hänellä on oikeus tavata niin läheisiään kuin omaa sosiaalityöntekijäänsäkin.⁶⁴

Sijaishuolto on mahdollista järjestää perhehoitona, ammatillisena perhekotina, laitoshuoltona tai jollain muulla lapsen tarpeita vastaavalla tavalla. Sijaishuoltopaikkaa valittaessa tulee huomioida huostaanoton perusteet, lapsen etu ja tarpeet, lapsen ihmissuhteiden ylläpitäminen sekä hoidon jatkuvuus. Mahdollisuuksien mukaan otetaan huomioon myös lapsen kielellinen, uskonnollinen ja kulttuurinen tausta. Sijaishuolto järjestetään laitoshuoltona, mikäli sijaishuoltoa ei voida järjestää riittävien tukitoimien avulla perhehoitona tai muualla. Laitoshuollon valitseminen tulee erikseen perustella ja sitä käytetään vain silloin, kun laitoksessa pystytään vastaamaan lapsen tarpeisiin paremmin kuin perhehoidossa.⁶⁵

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tehdä yhteistyötä niin lapsen, tämän huoltajien kuin sijaishuoltopaikan edustajienkin kanssa. Sosiaalityöntekijän ei tarvitse neuvotella lapsen hoidon käytännön järjestelyistä

---

⁶² Rätty 2012, 535

⁶³ Lastensuojelun käsikirja, Sijaishuolto 2015; Taskinen 2012, 124

⁶⁴ Saastamoinen 2010, 1–2

⁶⁵ Aer 2012, 106; Saastamoinen 2010, 7, 102, 104

huoltajien kanssa. Perhehoitaja tai yksityinen sijaishuoltopaikka ei saa itsenäisesti päättää lapsen koulunkäynnistä tai terveydenhuollosta, vaan nämä päätökset tekee lapsen sosiaalityöntekijä. Kuitenkin päivittäiseen elämään ja huolenpitoon vaikuttavat toimet ja päätökset voidaan hoitaa ilman sosiaalityöntekijää.⁶⁶

Sijaishuolto on järjestettävä niin, että lapsi pystyy olemaan yhteydessä läheisiinsä, sillä yhteydenpito on yksi tärkeimmistä huostaan otetun lapsen oikeuksista. Lastensuojelulaissa ei tarkasti määritellä ketkä ovat läheisiä henkilöitä, joten esimerkiksi lapsen ystävätkin voivat lukeutua heihin. Sijaishuoltopaikka tulee järjestää niin, ettei se rajoita lapsen ja hänen läheistensä tosiasiallista yhteydenpitoa.⁶⁷

Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoitustoimenpiteet

Lapsen yhteydenpitoa läheisiin voidaan rajoittaa yhteydenpidon rajoittamista koskevalla päätöksellä⁶⁸ silloin, kun yhteydenpito voidaan katsoa haitalliseksi sijaishuollon tarkoituksen toteuttamiselle tai siitä on vaaraa lapselle (LSL 62 §). 12 vuotta täyttänyt lapsi voi myös itse vastustaa yhteydenpitoa. Lisäksi yhteydenpitoa voidaan rajoittaa, jos sen tarkoituksena on turvata muiden sijaishuollossa olevien lapsien sekä henkilöstön olot. Tätä toimenpidettä saa lain mukaan hyödyntää laitoshuollon lisäksi perhehoidossa.⁶⁹

Rajoitustoimenpiteistä säädetään lastensuojelulain 11 luvussa ja niitä saa käyttää vain kiireellisesti sijoitettuun, huostaan otettuun ja hallinto-oikeuden väliaikaismääräyksellä sijoitettuun lapseen. Avohuollon tukitoimena sijoitettuun lapseen toimenpiteitä ei saa kohdistaa. Laitoshuoltona järjestettävän sijaishuollon aikana rajoitustoimenpiteitä saa käyttää siinä määrin kuin on tarpeen. Toimenpiteiden avulla varmistetaan sijaishuollon tarkoituksen toteutuminen sekä lapsen etu ja turvallisuus. Lapsen ihmisarvoa tulee kunnioittaa ja toimenpiteet tulee toteuttaa mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteitä saavat käyttää vain ammatillisesti pätevät sosiaalityöntekijät ja laitosjohtajat sekä johtajien määräämät henkilöt. Rajoitustoimenpiteitä ovat aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus ja henkilönkatsaus, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen, kiinnipitä-

---

⁶⁶ Rätty 2012, 422–423

⁶⁷ Rätty 2012, 425; Saastamoinen 2010, 135–136

⁶⁸ ks. LSL 63 §

⁶⁹ Lastensuojelun käsikirja, Rajoitustoimenpiteet sijaishuollossa 2015

minen, liikkumisvapauden rajoittaminen, eristäminen ja erityinen huolenpito. Rajoitustoimenpiteiden käyttäminen ei vaadi huoltajan tai lapsen suostumusta.⁷⁰

Kaikkien rajoitustoimenpiteiden käyttöön tulee olla perusteltu syy ja niistä on valittava se toimenpide, joka vähiten rajoittaa lapsen itsemääräämisoikeutta. Rajoitustoimenpiteen käyttäminen rangaistuksena tai sillä uhkailu on ehdottomasti kielletty. Rajoitustoimenpiteitä saa käyttää esimerkiksi silloin, kun lapsi käyttää päihdyttäviä aineita tai käyttäytyy itseään tai muuta vaarantavasti. Lapsi voi pitää hallussaan päihteitä tai vaarallisia esineitä. Myös vahva epäily tällaisesta toiminnasta oikeuttaa tietyissä tapauksissa rajoitustoimenpiteiden käyttöön.⁷¹

Aineiden ja esineiden haltuunotossa laitoksella on oikeus ottaa haltuunsa aineet ja esineet, jotka ovat vaaraksi joko lapselle itselleen tai jotka on hankittu toisen henkilön vahingoittamiseksi. Haltuun otettavat asiat on jaettu kolmeen ryhmään niiden haitallisuuden ja vaarallisuuden perusteella. Laitoksen on otettava aina haltuunsa ampumaseet, teräaseet, räjähteet ja niihin rinnastettavat esineet. Toiseen ryhmään kuuluvat esineet, joilla on mahdollista vahingoittaa itseä tai muita. Näitä ovat hallituksen esityksen (HE 225/2004 vp) mukaan esimerkiksi saksot ja veitset. Tällaiset esineet laitos saa ottaa haltuunsa, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi turvallisuuden ylläpitämiseksi. Lisäksi esineet, jotka todennäköisesti voisivat vakavasti vaarantaa lasta saadaan ottaa haltuun. Alkoholit ja huumeet ovat laitoksen haltuun otettavissa, mutta sen sijaan tupakkatuotteita ei lueta päihteiksi, joten niiden haltuunotto on harkinnanvaraista. Haltuunottoa saa käyttää akuuteissa tilanteissa ja se saa kestää niin kauan kuin lapsen tai muiden henkilöiden turvaamiseksi on tarpeellista.⁷²

Henkilöntarkastuksessa voidaan tutkia lapsen vaatteet ja laukut päihdeaineiden ja vaarallisten esineiden varalta. Tarkastuksessa puututaan henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaan, joten sitä saa käyttää vain tarkoin harkituissa tilanteissa ja perustellusti. Perusteltu syy on esimerkiksi se, että lapsi on päihtyneenä. Tieto vahingoittavista aineista ja esineistä voidaan saada myös sosiaaliviranomaiselta tai poliisilta. **Henkilönkatsastuksen** avulla selvitetään, käyttääkö lapsi päihteitä. Katsastuksen tekemiseen täytyy olla

---

⁷⁰ Aer 2012, 125; Lastensuojelun käsikirja, Rajoitustoimenpiteet sijaishuollossa 2015; Taskinen 2012, 158–159

⁷¹ Arajärvi 2011, 329–332; Lastensuojelun käsikirja, Sijaishuolto 2015; Tuori & Kotkas 2008, 528–529

⁷² HE 225/2004 vp, 87; Lastensuojelun käsikirja, Sijaishuolto 2015; Tuori & Kotkas 2008, 529–530

tosiasiallinen epäily ja se voidaan toteuttaa puhalluskokeena, virtsa-, veri-, hius- tai verinäytteenä.⁷³

Kiinnipitäminen tarkoittaa sellaista lapsesta kiinni pitämistä, jonka tarkoituksena on rauhoittaa. Kiinnipitäminen on ehdottomasti viimesijainen keino johon tulee turvautua, mutta joissain tilanteissa sen käyttö on välttämätöntä lapsen itsensä ja muiden henkilöiden turvaamiseksi. Kiinnipitämistä saa käyttää vain hoidollisista ja huollollisista syistä eikä siinä saa käyttää minkäänlaisia välineitä apuna.⁷⁴

Liikkumisvapauden rajoittamisella kielletään lasta poistumasta lastensuojelulaitoksen alueelta, laitoksesta tai tietyn asuinyksikön tiloista. Liikkumisvapauden rajoittamisen aikana lapsen mukana kulkee koko ajan työntekijä. Rajoittamista saadaan toteuttaa silloin, kun lapsi on huostaan otettu päihteiden käyttämisen tai rikollisen teon seurauksena. Rajoitustoimenpiteet tuleva kyseeseen silloinkin, jos lapsi alkaa laitoksessa ollessaan käyttää päihteitä tai tekee rikollisia tekoja, joita ei voida pitää vähäisinä. Myös muu lasta itseään vahingoittava käyttäytyminen oikeuttaa toimenpiteisiin. Tällainen muu käyttäytyminen on esimerkiksi jatkuva karkailu, jonka myötä lapselle suunnitellun hoidon tai huollon toteuttaminen tulee mahdottomaksi.⁷⁵

Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää 12 vuotta täyttäneelle lapselle, joka tarvitsee moniammatillista hoitoa ja huolenpitoa. Erityisen huolenpidon tavoitteena on katkaista vahingollinen käyttäytyminen ja sitä käytetään esimerkiksi päihde- ja rikoskierteen katkaisemiseksi. Erityisessä huolenpidossa lapsen liikkumisvapautta voidaan rajoittaa ja siihen ryhtyessä laitoksessa tulee olla riittävää kasvatuksellista, psykologista ja lääketieteellistä osaamista. Toimenpide saa kestää enintään 30 vuorokautta ja siitä tulee tehdä valituskelpoinen päätös.⁷⁶

---

⁷³ Lastensuojelun käsikirja, Sijaishuolto 2015; Tuori & Kotkas 2008, 530–531

⁷⁴ Lastensuojelun käsikirja, Sijaishuolto 2015; Tuori & Kotkas 2008, 533

⁷⁵ Lastensuojelun käsikirja, Sijaishuolto 2015; Tuori & Kotkas 2008, 534

⁷⁶ Lastensuojelun käsikirja, Sijaishuolto 2015; Tuori & Kotkas 2008, 536–537

4 YKSITYISET LASTENSUOJELULAITOKSET

4.1 Yleistä

Lastensuojelulaitoksia ovat lastenkodit, nuorisokodit, koulukodit sekä muut näihin rinnastettavissa olevat lastensuojelulaitokset (LSL 57 §). Lastensuojelulaitoksen toiminnan on perustuttava joko sopimukseen tai kunnan tekemään hallintopäätökseen. Ympäri vuorokautisesti tarjottavat palvelut ovat aina luvanvaraisia. Lastensuojelulaitoksen on huolehdittava toiminnassaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisesta hoitosuunnitelman tekemisestä, johon asiakkaan hoitaminen perustuu. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 5 §).

Sijaishuollon järjestämisessä laitoshuolto voidaan katsoa parhaimmaksi ratkaisuksi silloin, kun lapsen sijoitus on väliaikainen. Pitkäaikaisessa sijoituksessa perhehoito on suositeltavin ratkaisu, mutta sitä ei ole aina mahdollista järjestää esimerkiksi lapsen vaikeahoitoisuuden takia. Tällöin päädytään laitoshuoltoon, sillä laitoksissa on mahdollisuus käyttää lastensuojelulaissa määriteltyjä rajoitustoimenpiteitä. Laitoshuolto on yleensä paras ratkaisu murrosikäisille lapsille.⁷⁷ Lastensuojelulaitoksia ylläpitävät niin valtio, kunnat kuin yksityisetkin tahot, mutta useimmiten huostaan otettuja lapsia sijoitetaan yksityisen palveluntuottajan ylläpitämiin yksiköihin⁷⁸.

Yksityisten tarjoamat sosiaalipalvelut ovatkin viime vuosina lisääntyneet ja kasvua on edelleen nähtävissä. Vuonna 2012 lasten ja nuorten laitoshuoltoa ja ammatillista perhehoitoa tarjoavia yksityisiä yrityksiä oli Tilastokeskuksen tilastoinnin mukaan 492 ja vuonna 2007 yksityiset palveluntuottajat järjestivät jopa 70 prosenttia lastensuojelun sijaishuollon palveluista. Eri sosiaalihuollon palveluiden asiakasmäärien ja kustannusten perusteella voidaan havaita, että lastensuojelu on nykypäivänä hyvin sijaishuoltopainotteista.⁷⁹

---

⁷⁷ Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelulaitokset 2015; Taskinen 2012, 128–129

⁷⁸ Kangas 2012, 120; Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelulaitokset 2015

⁷⁹ Bardy 2013, 91; HE 164/2014 vp, 89; Tilastokeskus 2012

4.2 Lainsäädäntö

Lastensuojelulaissa säädetään lastensuojelulaitosten yleisistä suuntaviivoista, mutta se ei kuitenkaan anna yksityiskohtaisia määräyksiä sijaishuollon järjestämisestä laitoshuollona. Yksityisten lastensuojelulaitosten toiminnasta säädetään kaiken kaikkiaan melko avonaisesti eri laeissa. Tämän käytännön tarkoituksena on antaa mahdollisuus kehittää uusia sijaishuollon toimintamuotoja.⁸⁰

Lakien avonaisuus voidaan nähdä huononakin asiana. Esimerkiksi lasten sijoittamisesta yksityisiin lastensuojelulaitoksiin ei ole tehty valtakunnallista ohjeistusta, joten jokainen kunta järjestää sijaishuollon omalla tavallaan. Tämä aiheuttaa lapsien sijoittamisista sinne, mistä palvelun saa halvimmalla. Lapsen etu ei siis ole ensisijaista, vaikka muun lainsäädännön mukaan näin pitäisi olla.⁸¹ Seuraavana on esitelty lakeja, joissa on nimellisesti säädetty yksityisten lastensuojelulaitosten toiminnasta.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta

Yksityisten lastensuojelulaitosten toimintaa säätelee laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Lapsenhuoltolaki määrittelee laitoksessa annettavan huollon sisällön ja laitoksen on noudatettava sen määräyksiä lapsen kasvattamisessa ja kasvuolojen järjestämisessä. Laki edistää asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaan oikeutta hyvään kohteluun ja palveluun.⁸²

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista sisältää säädökset yksityisen lastensuojelulaitoksen tuottamisesta, siihen liittyvistä toimenpiteistä ja toiminnan valvonnasta. Lain tarkoituksena on turvata asiakkaan oikeus laadukkaisiin sosiaalipalveluihin. Lain mukaan yksityisten lastensuojelulaitosten toiminnan on perustuttava sopimukseen tai kunnan tekemään hallintopäätökseen. Lastensuojelulaitoksen vastuulle jää varmistaa, että asiakkaalle sopimuksen tai päätöksen mukaisesti järjestettävä palvelukokonaisuus täyttää kaikki vaatimukset.

---

⁸⁰ Saastamoinen 2010, 89

⁸¹ Valtiontalouden tarkastusvirasto 2012, 51

⁸² Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelulaitokset 2015

4.3 Toimitilat ja henkilöstö

Lastensuojelulain 58 §:n mukaan lastensuojelulaitoksen toimitilojen ja toimintavälineiden tulee olla riittävät ja asianmukaiset. Laki ei määrittele toimitiloja ja toimintavälineitä tämän tarkemmin, mutta niiden katsotaan olevan riittävät silloin, kun lapselle on järjestetty mahdollisuus yksityisyyteen. Lapsen yksityisen tilan lisäksi laitoksesta on löydettävä tilat yhteiseen käyttöön. Kaiken kaikkiaan laitoksen tulisi olla kodinomainen paikka, jossa kaikki viihtyisivät.⁸³

Laitos voi muodostua yhdestä tai useammasta yksiköstä, jotka voivat toimia myös erillisinä. Jokaisessa yksikössä voidaan tarpeen mukaan järjestää erilaista hoitoa. Lastensuojelulain mukaan yhdessä asuinyksikössä saa olla enintään seitsemän lasta ja samaan rakennukseen saa olla sijoitettuna enintään 24 lasta (LSL 59 §). Sijoitetut lapset voivat oireilla elämäntilanteidensa takia hyvin erilaisin tavoin, joten hoidettavien enimmäismäärää pohdittaessa tulee ottaa huomioon lasten huolenpidon ja erityishoidon tarve.⁸⁴

Lastensuojelulaitoksessa on oltava riittävästi sosiaalihuollon ammatillista sekä muuta henkilöstöä. Henkilöstön kelpoisuusvaatimuksissa on huomioitava toiminnan luonne sekä asiakaskunnan tarpeet. Yhdessä asuinyksikössä on oltava vähintään seitsemän työntekijää, jotka toimivat hoito- ja kasvatustehtävissä. Jos sama rakennus sisältää useamman asuinyksikön, täytyy asuinyksikköä kohden olla vähintään kuusi työntekijää. (LSL 59–60 §).

4.4 Valvonta

Ympäri vuorokautisia sosiaalipalveluja tuottavan yksityisen lastensuojelulaitoksen on hankittava ennen toiminnan aloittamista lupa toiminta-alueensa aluehallintovirastolta. Jos toimintaa on useammilla alueilla, tulee lupa hakea Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta.⁸⁵ Luvan saamisen jälkeen lastensuojelulaitoksen tulee antaa vuosittain toiminnastaan toimintakertomus, jossa kerrotaan henkilöstössä, toimitiloissa ja toiminnassa tapahtuneet mahdolliset muutokset (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 16 §).

⁸³ Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelulaitokset 2015

⁸⁴ Saastamoinen 2010, 92, 93

⁸⁵ Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelulaitokset 2015

Lastensuojelulaitoksessa sijaishuollon toteutumista ja laatua valvovat sijoittaja- ja sijoituskunnan sosiaalitoimi, aluehallintovirasto sekä sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Näiden tahojen tehtävänä on valvoa, että laitos noudattaa sijoituksen aikana lastensuojelulakia ja että lapsi saa hyvää hoitoa ja kaikki tarvitsemansa sijoituskunnan vastuulla olevat palvelut. Sijoittaneen kunnan velvollisuutena on ilmoittaa mahdollisista havaitsemistaan epäkohdista ja puutteista niin sijoituskunnalle kuin aluehallintovirastollekin. Epäkohdat ja puutteet voivat koskea lapsen hoitoa ja huolenpitoa tai esimerkiksi lastensuojelulaitoksen puutteellista varustetasoa tai hoidon tasoa.⁸⁶

Valvontaa toteutetaan muun muassa lastensuojelun työntekijän käynneillä. Lastensuojelun työntekijän tehtävänä on keskustella kahden kesken sijoitetun lapsen kanssa, jotta hoidon taso saadaan selville. Käynneillä kiinnitetään huomiota laitoksen toimintaan ja sen edellytyksiin. Lastensuojelun työntekijän lisäksi aluehallintovirastonkin tulee tehdä tarkastuskäyntejä. Tarkastuksen perusteena ei tarvitse olla tehty kantelu, vaan aluehallintoviraston tulee tehdä tarkastuksia omasta aloitteestaankin. Aluehallintoviraston yhtenä tehtävänä on valvoa rajoitustoimenpiteiden käyttöä ja niistä tehtyjä päätöksiä.⁸⁷

Epäkohtien ja puutteiden ilmaantuessa aluehallintoviraston täytyy antaa lastensuojelulaitokselle epäkohtien korjaus- tai poistamismääräys ja asetettava määräaika toimenpiteiden suorittamiseksi. Aluehallintoviraston voimakeinoina on sakon antaminen, palvelutoiminnan keskeyttäminen, toimintayksikön tai sen osan käytön kieltäminen sekä lastensuojelulaitoksen toimintaan myönnetyn luvan peruuttaminen.⁸⁸

Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 6 §:n mukaan yksityisen palveluiden tuottajan, tässä tapauksessa yksityisen lastensuojelulaitoksen, tulee tehdä omavalvontasuunnitelma. Sen tarkoituksena on varmistaa toiminnan asianmukaisuus ja sen avulla voidaan seurata tuotettavan palvelun laatua. Omavalvontasuunnitelman avulla on tarkoitus tunnistaa riskit ja epäkohdat ja näin ollen ehkäistä sekä korjata puutteet nopeasti.⁸⁹

---

⁸⁶ Saastamoinen 2010, 99–100, Taskinen 2012, 136–137

⁸⁷ Saastamoinen 2010, 100

⁸⁸ Saastamoinen 2010, 101

⁸⁹ HE 164/2014 vp, 64

5 SOSIAALIHUOLLON LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

Tasavallan presidentti vahvisti sosiaalihuollon kokonaisuudistuksen 30.12.2014. Lastensuojelun kannalta oleellisia uudistuneita lakeja ovat sosiaalihuolto- ja lastensuojelulaki. Uudistus astui voimaan 1.4.2015 lukuun ottamatta lastensuojelun kiireellistä sijoitusta koskevia säännöksiä, jotka tulevat voimaan vasta vuoden 2016 alussa.⁹⁰ Sosiaalihuoltolain 46 §, 48 § ja 49 § tulevat myöskin voimaan vasta 2016. Kyseiset pykälät sääntävät hoidon ja huolenpidon turvaavista päätöksistä sekä henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta ja toimenpiteistä ilmoituksen johdosta.⁹¹

5.1 Tavoitteet

Suomessa lastensuojelulle on enemmän tarvetta kuin mitä käytettäviä voimavaroja⁹². Lastensuojelun asiakasmäärät ovat lisääntyneet varsinkin viimeisen kuuden vuoden aikana. Kasvuun ovat vaikuttaneet muun muassa lastensuojeluilmoitusten tarkempi tilastointi ja peruspalvelujen toimimattomuus.⁹³ Tämän vuoksi sosiaalihuollon lainsäädännön uudistuksen tavoitteena on siirtää painopistettä korjaavista toimenpiteistä ehkäiseviin toimiin. Ajatuksena on vahvistaa asiakaskeskeisyyttä tarjoamalla asiakkaille tehokasta ja lyhytaikaista tukea. Pidempiaikaiset palvelut järjestetään niitä tarvitseville.⁹⁴

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yleislakien asemaa varsinkin sosiaalihuoltolain osalta. Lisäksi asiakkaiden yhdenvertaisuutta parannetaan ja eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistuksessa on huomioitu yhteiskunnan mahdollinen muuttuminen sillä tavoin, ettei palvelumuodoista ole säädetty yksityiskohtaisesti. Tämä mahdollistaa uusien toimintatapojen kehittämisen ja vanhojen parantamisen.⁹⁵

---

⁹⁰ Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus 2015

⁹¹ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015

⁹² Kangas 2012, 119

⁹³ HE 164/2014 vp, 42–43; Lastensuojelu 2013, 11

⁹⁴ HE 164/2014 vp, 80–81

⁹⁵ HE 164/2014 vp, 80–81; Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti 2012, 91

5.2 Sosiaalihuoltolaki

Sosiaalihuoltolain uudistuksen osalta pyritään hyvinvoinnin edistämiseen ja siihen, että asiakkaalla on mahdollisuus hakeutua palveluiden piiriin oma-aloitteisesti tarpeeksi aikaisessa vaiheessa. Laissa määritellään nykyään selkeästi millaisiin tuen tarpeisiin ja millaisina palveluina kunnallisia sosiaalipalveluja on järjestettävä. Uutena lakiin on tullut luku sosiaalihuollon toteuttamisesta, jossa määritellään muun muassa keskeiset periaatteet ja asiakasprosessi. Lisäksi lakiin on tehty oma lukunsa palvelujen laadun varmistamiseksi ja muutoksenhaun osuutta on osittain uusittu ja selkiytetty.⁹⁶

Sosiaalihuoltolain asemaa yleislakina parannettiin, jotta nekin asiakkaat saavat oikeanlaista palvelua, jotka eivät ole erityislain nojalla oikeutettuja palveluiden saantiin. Tämä tarkoittaa lainsäädännöllisesti siis sitä, että painotusta on muutettu erityislainsäädännöstä yleislainsäädäntöön. Entiseen lainsäädäntöön verrattuna käsitteitä on yhtenäistetty ja sosiaalihuoltolaki toimii nykyään mutkattomammin yhteen erityislakien kanssa. Tarkoituksena on luoda mahdollisimman samankaltaiset prosessit eri sektoreille.⁹⁷

Sosiaalihuoltolain uudistuksen muutokset takaavat sen, että yleislainsäädännön kautta lapsen etu huomioidaan paremmin kaikessa toiminnassa ja ihmisillä on vahvempi oikeus palvelujen saamiseen. Lastensuojelun ja muiden perhepalveluiden välisen yhteistyön avulla tiedetään, milloin lastensuojelun asiakkuus on tarpeen ja millaista apua perhepalveluiden kautta on tarjolla.⁹⁸

5.2.1 Asiakkuuden vaiheet

Sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelun asiakkuus alkaa nykyään siitä, kun sosiaalitoimi saa tiedon mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeessa olevasta henkilöstä ja asiaa ryhdytään käsittelemään. Sosiaalitoimeen voi ottaa yhteyttä muun muassa asiakas itse, hänen läheisensä tai viranomainen. Kiireellisen avun tarve tulee arvioida välittömästi. Jos kyseessä ei ole kiireellinen tapaus, tehdään ensin palvelutarpeen arviointi, jossa selvitetään mitä palveluja asiakas mahdollisesti tarvitsee ja onko hän

---

⁹⁶ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015

⁹⁷ HE 164/2014 vp, 91; Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015

⁹⁸ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015

oikeutettu kyseisiin palveluihin. Asiakassunnitelman tekemisen jälkeen suunnitelluista palveluista tehdään päätös ja hyväksymisen jälkeen niitä aletaan järjestää. Asiakkuus päättyy, kun tuelle ei ole enää tarvetta tai jos asiakas ei suostu ottamaan palveluja vastaan.⁹⁹

Omatyöntekijä

Lainsäädännön uudistamisen myötä kaikilla on oikeus omatyöntekijään, jonka on tarkoitus pysyä rinnalla koko sosiaalihuollon asiakkuuden ajan. Omatyöntekijä tekee asiakassunnitelman, jossa eritellään ongelmakohdat ja asetetaan tavoitteet niiden korjaamiseksi. Omatyöntekijä määrätään palvelutarpeen arvion tekemisen jälkeen ja työntekijäksi määräytyy pääsääntöisesti se henkilö, joka muutoinkin on eniten lapsen tai perheen kanssa tekemisissä. Jos asiakkaalla on jo ennestään toisesta palvelusta nimetty vastuutyöntekijä, niin erillistä omatyöntekijää ei tarvitse nimetä. Myös jos lapsi siirtyy peruspalveluista lastensuojelun asiakkaaksi, niin omatyöntekijä säilyy tehden yhteistyötä vastuusosiaalityöntekijän kanssa.¹⁰⁰

Asiakkaan oikeusturva

Asiakkaat saavat jatkossa tarvitessaan tukea ja palveluja jo varhaisessa vaiheessa. Asiakas otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti ja hänelle etsitään yhdessä parhaimmat ratkaisut. Asiakkaalle tulee antaa mahdollisuus osallistua itseään koskeviin asioihin ja tämän myötä asiakkaan oikeusturva tulee paranemaan. Uudistuksen myötä sosiaalihuollon palveluista tehtyyn päätökseen saa vaatia oikaisua 30 päivän ajan, kun ennen aika oli vain 14 päivää. Aikaisemmin sosiaalihuoltoa koskevista palveluista ei voinut valittaa, mutta nyt asiakkaalla on oikeus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.¹⁰¹

5.2.2 Ehkäisevät toimenpiteet

Lakiuudistusta suunniteltaessa kiinnitettiin huomiota siihen, että perheiden ongelmat alkavat ilmetä usein vasta pidemmän ajan kuluttua. Tämän johdosta sosiaalihuoltoa tul-
laan jatkossa vahvistamaan ihmisten normaalissa arkielämässä. Ehkäisevät toimenpiteet

⁹⁹ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 2, 2015

¹⁰⁰ Kysymyksiä ja vastauksia uudesta sosiaalihuoltolaista 2014; Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 2, 2015

¹⁰¹ Kenelle ja mistä lapsiperheiden palveluja 2015; Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti 2012, 97–98

tulee aloittaa jo silloin, kun vakavia ongelmia ei ole vielä päässyt syntymään. Sosiaalihuoltolaissa on aiemmin määritelty oikeus yleisiin ehkäiseviin perhepalveluihin, mutta vahvaa oikeutta palvelujen saamiseen ei ole ennen uudistusta ollut.¹⁰²

Sosiaalihuollon painopiste on jo usean vuoden ajan pitänyt siirtää korjaavista toimista ehkäiseviin, mutta asialle ei ole tehty mitään ennen tämänkertaista sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistusta. Varhaisen tuen avulla pyritäänkin nyt kerralla vähentämään huostaanottoja ja laitoksissa asumista.¹⁰³ Aiemmin pääpaino oli lastensuojelun avo- ja sijaishuollossa, kun taas perhepalvelut ilman lastensuojelun asiakkuutta jäivät vähäisemmälle käytölle. Uudistuksen myötä painopisteet kääntyvät päinvastaisiksi, jolloin perhepalvelujen osuus tulee kasvamaan lastensuojelun avo- ja sijaishuollon vähentyessä.¹⁰⁴

Sosiaalihuoltolain sisältämien palveluiden turvaamiseksi eri toimiin on osoitettu lisärahoitusta. Rahaa on osoitettu suoraan muun muassa kotipalveluihin, koska ehkäiseviä toimenpiteitä saa nyt sosiaalihuoltolain kautta yleisinä perhepalveluina. Tarkoituksena on madaltaa avun hakemisen kynnyksiä, mutta pitää palvelujen saamisen kriteerit silti ennallaan. Tukea tullaan antamaan ilman lastensuojelun asiakkuuttakin, sillä sosiaalihuoltolain nojalla palveluja saavat henkilöt eivät ole enää lastensuojelun asiakkaita.¹⁰⁵

Ehkäisevien toimenpiteiden lisäämisen vaikutukset

Uudistuksen myötä pitkällä aikavälillä on odotettavissa kustannussäästöjä. Ehkäisevät palvelut tulevat edullisemmiksi kuin myöhäisempien vaiheiden, kuten huostaanoton toimenpiteet, ja toimiessaan ne vähentävät myös lastensuojelun asiakasmääriä. Tarjoamalla tukea ja palveluja oikeaan aikaan korjaavien toimenpiteiden tarve vähenee, kun ongelmat eivät pääse kehittymään paljon resurssija vaativiksi tilanteiksi. Koska ehkäisevät palvelut ovat usein halvempia kuin korjaavat, saadaan samalla rahamäärällä autettua suurempaa joukkoa ihmisiä. Myös välillisiä kustannussäästöjä syntyy, kun esimerkiksi kotiin annettavien palveluiden ansiosta vanhempien ei tarvitsekaan olla töistä sai-

---

¹⁰² HE 164/2014 vp, 80–81; Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015

¹⁰³ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015; Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti 2012, 89

¹⁰⁴ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015

¹⁰⁵ HE 164/2014 vp, 83–84; Kysymyksiä ja vastauksia uudesta sosiaalihuoltolaista 2014; Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015

rauden takia poissa. On kuitenkin tärkeää huomata, etteivät kustannussäästöt synny hetkessä, vaan niiden saavuttamiseen tarvitaan jopa vuosia.¹⁰⁶

Palvelurakenteen muuttaminen aiheuttaa muutoksia henkilöstön tarpeessa. Varsinkin nyt uudistuksen alkuvaiheessa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tarve lisääntyy, kun ehkäiseviin palveluihin siirretään lisää työntekijöitä. Työntekijöiden tehtävät monipuolistuvat ja erityisosaamista vaaditaan aiempaa enemmän.¹⁰⁷

5.2.3 Muut palvelut

Nuorisopalvelutakuu

Nuorisopalvelutakuu tarkoittaa moniammatillisen palvelutarpeen arviointia, jossa on mukana nuoren omatyöntekijä. Nuorisotakuun alaisuuteen kuuluu, että nuori saa kohdennettua sosiaalista kuntoutusta ja muita tarvitsemiaan palveluita. Takuun on tarkoitus auttaa kaikkein vaikeimmissa asemissa olevia nuoria, jotta he pääsisivät normaalin arkielämään mukaan, eivätkä jäisi ilman tarvitsemaansa tukea.¹⁰⁸

Kotipalvelu

Kotipalvelua koskevat uudet säädökset tulivat voimaan jo vuoden 2015 alussa. Sosiaalihuoltolain mukaan kotipalvelulla tarkoitetaan jokapäiväiseen elämään liittyvien tehtävien suorittamista tai niissä avustamista. Palvelu voi siis sisältää esimerkiksi apua lasten hoidossa ja kasvatuksessa. Laki edellyttää, että kotipalvelua on järjestettävä silloin, kun lain edellytykset täyttyvät. Kaikilla kunnilla on oltava kotipalvelu tarjonnassaan. Kotipalvelua voidaan antaa silloin, kun jonkin toimintakykyä alentavan syyn, kuten sairauden tai synnytyksen takia henkilö tarvitsee apua normaalista arkielämästä suoriutumiseen. Lapsiperheillä on oikeus saada välttämätön kotipalvelu, jos lapsen hyvinvoinnin turvaaminen ei ole mahdollista toimintakykyä alentavan syyn takia. Lastensuojelun asiakkuus ei ole edellytys kotipalvelun saamiselle, mutta myös lastensuojelun asiakkailta on tarvittaessa oikeus siihen.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015; Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti 2012, 96

¹⁰⁷ Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti 2012, 97

¹⁰⁸ Kenelle ja mistä lapsiperheiden palveluja 2015

¹⁰⁹ Kenelle ja mistä lapsiperheiden palveluja 2015

Lapsen ja vanhemman tapaamisten valvonta

Kunnille tulee uutena tehtävänä lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvominen. Palvelu on maksuton ja sen tarkoituksena on varmistaa, että tapaamisoikeus toteutuu lapsen edun mukaisesti. Valvotuissa vaihdoissa valvojan tulee huolehtia, että lapsi siirtyy toiselle vanhemmalle sopimuksen tai tuomioistuimen päätöksen mukaisesti. Tue- tuissa tapaamisissa valvoja on tapaamisen ajan käytettävissä ja valvotuissa tapaamisissa taas koko ajan näkö- ja kuuloyhteydessä lapseen ja vanhempaan. (SHL (1301/2014) 27 §).¹¹⁰

5.2.4 Monialainen yhteistyö

Monialaisen yhteistyön tavoitteena on tarjota sosiaalihuollon asiakkaille selkeä ja toimi- miva palveluverkosto, joka täyttää kaikki asiakkaiden tarpeet. Asiakkuuksien kaikissa vaiheissa pyritään yhteistyöhön niin asiakkaan itsensä kuin eri sektoreidenkin kanssa. Tarkoituksena on yhteistyön myötä vähentää asiakkaiden pompottelua luukulta toiselle ja saada palvelut tehokkaiksi.

Monialaiseen yhteistyöhön on panostettu jo ennen uudistusta, mutta sen saaminen toi- mivaksi on osoittautunut haasteelliseksi. Viranomaisten välistä vuorovaikutusta vaikeut- taa nimittäin hajanainen ja osittain puutteellinenkin säädöspohja ja se, että yhteistyöhön tarvitaan pääsääntöisesti asiakkaan suostumus.¹¹¹

5.3 Lastensuojelulaki

Lainsäädännön uudistuksen tultua voimaan lastensuojelun asiakasmäärien odotetaan vähenevän välittömästi, sillä palveluja on nyt mahdollista saada sosiaalihuoltolain pe- rusteella yleisinä perhepalveluina ja ehkäisevinä toimina. Ehkäisevien palveluiden li- säämisellä muiden palvelujen tarve laskee ja tavoitteena on pidemmällä aikavälillä ras- kaiden korjaavien toimenpiteiden väheneminen. Hallitusneuvos Lotta Hämeen-Anttilan

---

¹¹⁰ Kenelle ja mistä lapsiperheiden palveluja 2015

¹¹¹ HE 164/2014 vp, 57–58; Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti 2012, 90; Sosiaalityötä asiakkaan ehdoilla 2014

mukaan tällä menettelyllä voidaan saavuttaa varovasti arvioiden jopa 200 miljoonan euron vuosittaiset säästöt.¹¹²

Uudistuksen huonona puolena voidaan nähdä se, että kun perhepalvelujen osuutta ilman lastensuojelun asiakkuutta kasvatetaan, jää lastensuojelun säännöksiin kokonaisvaltaisemmiksi raskaat lastensuojelun toimenpiteet. Tämä voi aiheuttaa negatiivisten mielikuvien syntymistä lastensuojelusta, vaikka tavoite onkin aivan päinvastainen.¹¹³

5.3.1 Asiakkuuden vaiheet

Lastensuojeluasia tulee vireille, kun lastensuojelu saa tietää mahdollisesti lastensuojelun tarpeessa olevasta lapsesta. Kiireellisen avun tarve tulee järjestää heti. Jos kyseessä ei ole kiireellinen tilanne, selvitetään lastensuojelutarve. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella päätetään aloitetaanko lastensuojelun asiakkuus vaiko ei. Jos todetaan, että tarvetta lastensuojelutoimenpiteille ei ole, asiakkuutta ei synny. On myös mahdollista, että lastensuojelun asiakkuuden sijaan lapsi perheineen ohjataan muiden sosiaalipalvelujen piiriin. Asiakkuus päättyy, kun tuelle ei ole enää tarvetta.

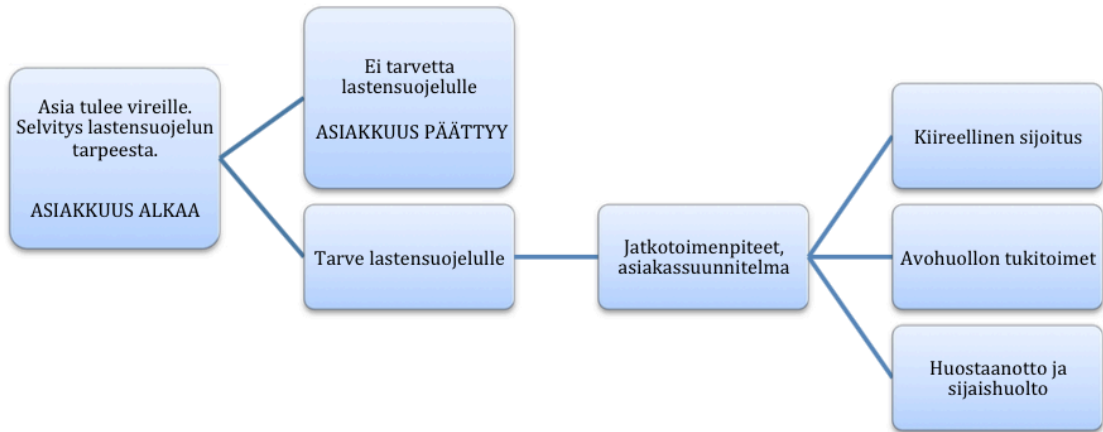
Aiemmin lastensuojelun asiakkuus alkoi päätöksestä tehdä lastensuojelutarpeen selvitys. Uudistuksen jälkeen selvityksen korvasi sosiaalihuoltolaissa määritelty kirjallisesti tehtävä palvelutarpeen arviointi. Muutos näkyy käytännössä siinä, että nyt lastensuojelun asiakkuus alkaa vain, jos siihen todetaan olevan tarvetta. Aiemmin asiakkuus alkoi jo selvityksen tekemisestä, jolloin ei voitu edes tietää, tarvitaanko lastensuojelun toimenpiteitä. Huomioitavaa kuitenkin on, että vaikka nykyään lastensuojelun asiakkuus ei ala välittömästi asian tultua vireille, niin lapsi ja hänen perheensä ovat silti sosiaalihuollon asiakkaita.¹¹⁴

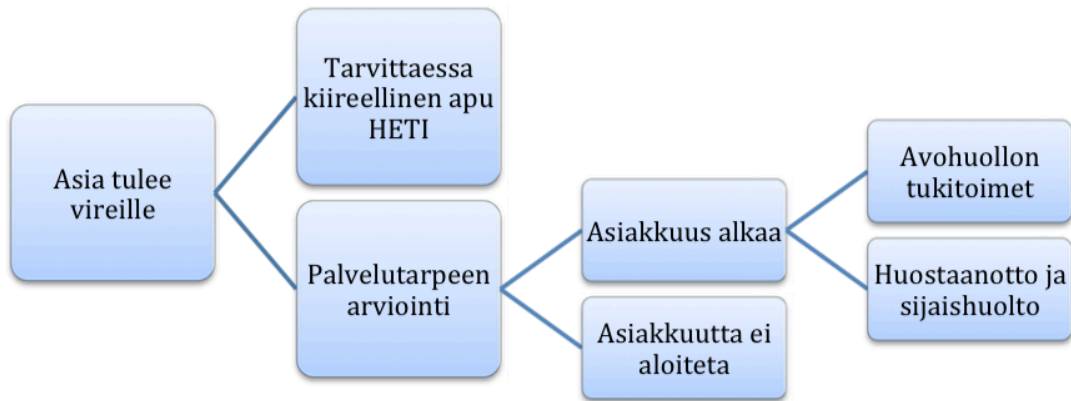
¹¹² Keskeiset muutokset lastensuojeluun ja lastensuojelun laatusuositus uudistuksen tukena 2015

¹¹³ Talentia 2014

¹¹⁴ Keskeiset muutokset lastensuojeluun ja lastensuojelun laatusuositus uudistuksen tukena 2015

KUVIO 1. Asiakkuuden alkaminen ennen lainsäädännön uudistusta (Taskinen 2012, muokattu)

KUVIO 2. Asiakkuuden alkaminen uudistuksen jälkeen (LSL 26 §, muokattu)

Lastensuojeluilmoitusvelvollisuuden laajentaminen

Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuutta laajennettiin siten, että nykyään myös tulli, rajavartiolaitokset ja ulosottoviranomaiset ovat velvollisia ilmoittamaan tietoonsa tulleesta mahdollisesti lastensuojelun tarpeessa olevasta lapsesta. Ilmoitusvelvollisuuden laajentamisen tarkoituksena on lisätä ajoissa tehtyjä yhteydenottoja. Jos ilmoitusvelvollinen viranomainen on ottanut viipymättä yhteyttä sosiaalihuoltoon ja ilmoittanut yhteydenoton syyt, niin myöhemmin samojen tietojen perusteella ei enää tarvitse tehdä lastensuojeluilmoitusta.¹¹⁵

¹¹⁵ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 2, 2015

Palvelutarpeen arvio

Palvelutarpeen arvio korvaa aiemmin käytössä olleen lastensuojelutarpeen selvityksen. Sen tulee sisältää tiedot asiakkaan tilanteesta ja tuen tarpeesta, sosiaalitoimen johtopäätökset asiakkuuden edellytyksistä, asiakkaan mielipide palvelutarpeestaan sekä arvio omatyöntekijän tarpeesta. Arvioinnin yhteydessä selvitetään, onko lastensuojelulle tarvetta. Palvelutarpeen arvion aikana asiakkaalle on kerrottava hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot hänelle sopivista palveluista. Laki edellyttää, että arvioinnin teossa käytetään riittävää asiantuntemusta, joten muilla viranomaisilla on velvollisuus osallistua arvioinnin tekoon pyydettyä. Arvioinnin tavoitteena on löytää heti oikeat toimenpiteet kullekin asiakkaalle, jotta tuki olisi alusta asti tehokasta, eikä pitkäaikaisia korjaavia toimenpiteitä tarvittaisi.¹¹⁶

5.3.2 Avohuollon tukitoimet

Vaikka sosiaalihuoltolakiin on kirjattu kaikkien saatavilla olevat ehkäisevät toimenpiteet, se ei tarkoita sitä, etteikö lastensuojelunkin kautta voisi vielä saada avohuollon palveluja. Avohuollon palvelut säilyvät siis lastensuojelulaissa.¹¹⁷

Lainsäädännön uudistuksen myötä kiireellisten sijoitusten määrän on tarkoitus vähentyä avohuollon sijoitusten ja tukitoimien tullessa korvaaviksi toimiksi. Lastensuojelulaissa on uusi 37 b §, jonka mukaan avohuollon tukitoimia voidaan järjestää kiireellisesti, kunhan tukitoimet ovat lapsen edun mukaisia ja huolenpidon turvaamiseksi mahdollisia sekä riittäviä. Aiemmin lainsäädäntö kielsi avohuollon tukitoimien käyttämisen silloin, kun kiireellisen sijoituksen kriteerit täyttyvät.¹¹⁸

Uudistuksen ansiosta huostaanottojen määrän odotetaan laskevan. Syy, miksi kiireellisistä sijoituksista halutaan päästä vähitellen eroon on se, että se koetaan usein loukkavana tapahtumana. Avohuollon sijoitusta käyttämällä kommunikointiyhteys perheeseen säilyy yleensä hyvänä, sillä sijoitus perustuu aina suostumukseen.¹¹⁹

¹¹⁶ Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 2, 2015

¹¹⁷ Keskeiset muutokset lastensuojeluun ja lastensuojelun laatusuositus uudistuksen tukena 2015

¹¹⁸ HE 164/2014 vp, 87–88; Keskeiset muutokset lastensuojeluun ja lastensuojelun laatusuositus uudistuksen tukena 2015

¹¹⁹ HE 164/2014 vp, 88.

6 UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET KUMPUNIITTY OY:N TOIMINTAAN

Lainsäädännön uudistusten selvityksen jälkeen syvennytään siihen, miten nämä muutokset näkyvät Kumpuniitty Oy:n toiminnassa ja asiakaskunnassa. Selvityksen tekemiseksi on keskusteltu Kumpuniitty Oy:n hallituksen puheenjohtaja Arja Langin kanssa, jonka näkemykset on sisällytetty itse tekstiin.

6.1 Palveluiden painopisteen muuttuminen

Viime vuosien aikana lasten sijoittaminen laitoshuoltoon on yleistynyt, vaikka laitoshuollon tulisi olla viimesijainen vaihtoehto sijaisperhesijoitukseen ja perhehoitoon nähden. Asiaan on yritetty tehdä muutosta useamman vuoden ajan ja nyt uudistuksen avulla laitoksiin sijoittamista aiotaankin vähentää lainsäädännön keinoin. Laitoshuollon tilalla on tarjolla enemmän ehkäiseviä palveluja, kuten avohuollon tukitoimia. Varhaiseen tukeen, hyvinvoinnin edistämiseen ja ennaltaehkäisevään työhön kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota.¹²⁰

Palveluiden painopisteen muuttuminen vaikuttaa yksityiseen lastensuojelulaitokseen siten, että sen on mietittävä palvelutarjontaansa uudestaan. Ehkäisevien palveluiden lisääntyessä myös palveluntarjoajien täytyy päivittää toimintatapojaan ja henkilökuntaansa uusia palvelumuotoja vastaaviksi.

Kumpuniitty Oy:n tavoitteena on aina ollut olla edelläkävijä ja vastata nopeasti palvelun tarpeiden muuttumiseen, joten lakien muutokset huomioidaan ajallaan ja niitä myös ennakoidaan. Ennakointi onnistuu sosiaalityöntekijöiden kautta, sillä Kumpuniitty Oy on jatkuvasti kontaktissa heidän kanssaan ja omat sosiaalityöntekijät tuovat arvokasta tietoa kentän kuulumisista. Myös asiakasperheiden kautta on mahdollista nähdä muuttuvan asiakastyön tarpeet. Palveluiden painopisteen muuttuminen ei siis tullut yllätyksenä Kumpuniitty Oy:lle ja uusia toimintamuotoja on ehditty pohtia jo ennen uudistuksen voimaantuloa.¹²¹

---

¹²⁰ HE 164/2014 vp, 89; Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1, 2015

¹²¹ Lanki 2015

6.2 Tehostetun perhetyön lisääntyminen

Lastensuojelun toimintamuotoja pyritään jatkuvasti kehittämään toimivammiksi. Tästä hyvänä esimerkkinä on tehostettu perhetyö, jota on kokeiltu kunnissa ympärivuorokautisena palveluna. Tällöin asiakkailla on mahdollisuus saada vähintään puhelimitse työntekijä kiinni mihin vuorokauden aikaan tahansa. Hallituksen esityksen mukaan palvelulla voitaisiin joissain tapauksissa korvata jopa laitoshuolto.¹²²

Kuntien alkaessa käyttää uusia toimintamuotoja tulee yksityisen lastensuojelulaitosten kiinnittää huomiota omaan palvelutarjontaansa. Mitä parempi tarjonta, sen paremmat mahdollisuudet on pärjätä kilpailutuksissa sekä säilyttää ja kasvattaa omaa asiakaskuntaa.

Kumpuniitty Oy on jo huomionnut tehostetun perhetyön paitsi perusyksikköjensä toiminnassa, niin myös perustamalla Koskiniityn perhekuntoutusyksikön. Yksikkö perustettiin lähikuntien sosiaalityöntekijöiden ideasta ja aloitteesta. Toimintaa ovat olleet suunnittelemassa lähikuntien sosiaalityöntekijät, jotta toiminta vastaisi palveluntilaajan tarpeita. Yrityksessä on reagoitu perhekuntoutuskeskuksen toiminnassa kentältä tulleisiin toiveisiin jaksojen pituudesta siten, että palveluntilaaja saa määrittää sen pituuden. Palvelua voi tilata kuukauden kerrallaan asiakkaan tarpeen mukaan.¹²³

Kumpuniitty Oy:n eri yksiköissä on viime vuosina panostettu ylipäättään entistä enemmän tavoitteellisen perhetyön tekemiseen myös lastenkotitoiminnassa. Perheiltä ja sosiaalityöntekijöiltä saatu palaute on pääsääntöisesti ollutkin erittäin positiivista. Perhetyötä ja tukihenkilötyötä tehdään jälkihuoltona nuoren jo kotiuduttua. Nuoren on mahdollista myös jäädä jälkihuoltoon Kumpuniitty Oy:lle. Tällöin tehdään kunnan sosiaalityöntekijän kanssa jälkihuoltosopimus tietylle ajanjaksolle tietyin ehdoin sovitulla tuntimäärällä.¹²⁴

Koska perhetyön tekeminen on jo huomioitu yrityksen toiminnassa, on seuraavana askeleena harkita uutena palvelumuotona ennalta ehkäisevää perhetyötä. Lain uudistus asetti

---

¹²² HE 164/2014 vp, 48

¹²³ Lanki 2015

¹²⁴ Lanki 2015

kunnille uusia vaatimuksia ennaltaehkäisevän perhetyön osalta ja kaikilla kunnilla ei ole riittävää omaa resurssia perhetyön tekemiseen. Kunnilla ei myöskään välttämättä ole lainkaan perhetyöntekijöitä tai heitä on liian vähän. Ehkäisevän perhetyön tarjoaminen ostopalveluna vaatisi Kumpuniitty Oy:ltä lisäresurssia henkilökuntaan, koska aluehallintovirastot ovat määritelleet tarkat henkilökuntaohjeistukset lastensuojelupalvelujen tarjoamiseen.¹²⁵

6.3 Asiakkuuksien muuttuminen

Hallituksen esityksen mukaan uudistuksen tavoitteena on tarjota mahdollisimman tehokas lyhytaikainen tuki ja pidempiaikaisia palveluja saisivat vain niiden tarpeessa olevat. Uudistuksen tultua voimaan asiakkaan ohjautumista palveluiden piiriin nopeutetaan ja asiakkuuksien kestoa lyhennetään tilanteen niin salliessa.¹²⁶

Voimaan tullut lainsäädäntö antaa kunnille myös mahdollisuuden käyttää kiireellisen sijoituksen sijaan kiireellisiä avohuollon tukitoimia. Uusi säännös on merkittävä yksityisten lastensuojelulaitosten toiminnan kannalta, sillä silloin kun lapsi tai nuori on sijoitettuna avohuollon tukitoimena, ei rajoitustoimenpiteitä saa käyttää.¹²⁷

Arja Lanki arvioi, että lain uudistuksen myötä asiakaskunta tulee olemaan tulevaisuudessa haasteellisempaa ja monipuolisempaa. Tähän asti yrityksessä on valmistauduttu vaativiin asiakkaisiin suunnitelmallisesti profiloimalla yksiköiden toimintamalleja erilaisiin tarpeisiin. Vaativia asiakkaita varten on palkattu tuntityönä omaa erityisammattikuntaa kuten lastenpsykiatri, nuorisopsykiatri, psykologi/perheterapeutti ja sairaanhoitaja. Lisäksi päätoimisesti työskentelee kaksi sosiaalityöntekijää ja kolme sairaanhoitajaa. Yrityksellä on täten resursseja tarjota palveluja niin lyhyt-, kuin pitkäaikaisinakin ja se pystyy vastaamaan lasten ja nuorten erilaisiin tarpeisiin hyvin.¹²⁸

Henkilökunnan työnohjaukseen ja niin fyysisiin kuin psyykkisiinkin työterveyspalveluihin on panostettu, jotta henkilökunta pystyy palvelemaan myös vaativia asiakkaita. Toukokuussa 2015 kokoontuu ensimmäisen kerran työpaikkaneuvosto, jossa kuullaan

---

¹²⁵ Lanki 2015

¹²⁶ HE 164/2014 vp, 83

¹²⁷ HE 164/2014 vp, 150

¹²⁸ Lanki 2015

työntekijöitä ja käsitellään työntekijöiden ja työnantajan esille nostamia asioita. Työpaikkaneuvosto kokoontuu kahden kuukauden välein ja siihen tulee edustus jokaisesta yksiköstä siten, että edustaja vaihtuu ja jokainen perustyöntekijä pääsee mukaan kerran vuodessa.¹²⁹

Langin mukaan henkilökunnan kouluttautuminen ja osaamisen laajentaminen tulee olemaan tärkeää asiakaskunnan haasteellisuuden lisääntyessä. Henkilökunnasta on pidettävä huolta ja heille on osattava antaa sekä henkistä tukea että käytännön työvälineitä. Tiedon on kuljettava organisaation sisällä ja henkilöstöä on pyrittävä sitouttamaan toimintaan. Organisaatiosta on löydyttävä joustavuutta sekä palveluallttiutta ja organisaatiokulttuuria on kehitettävä yhteiskunnallisiakin päämääriä palvelevaksi.¹³⁰

---

¹²⁹ Lanki 2015

¹³⁰ Lanki 2015

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten lainsäädäntö tulee uudistumaan yksityisen lastensuojelulaitoksen näkökulmasta katsottuna ja miten nämä muutokset vaikuttavat Kumpuniitty Oy:n toimintaan. Tavoite toteutui, sillä sain selville kaikki olennaisimmat muutokset sosiaalihuolto- ja lastensuojelulaissa ja onnistuin vielä tarkentamaan, miten uudistukset näkyvät käytännön toiminnassa.

Merkittävin muutos lainsäädännön uudistuksen myötä tulee olemaan palveluiden painopisteen muuttuminen korjaavista toimenpiteistä ehkäiseviin. Painopisteen muuttumisella on monia vaikutuksia eri sektoreihin, joten näen sen ehdottomasti suurimpana uudistuksena. Ehkäisevien palveluiden lisääminen vähentää lastensuojelun asiakasmääriä, synnyttää kustannussäästöjä ja parhaimmillaan estää suurempien ongelmien syntymisen. On kuitenkin huomioitava, että uudistuksen onnistumiseksi lastensuojelun on todella kiinnitettävä huomiota ehkäisevien palveluiden laatuun. Jos ehkäisevät palvelut toteutetaan huolimattomasti, jatkuu korjaavien palveluiden tarve samanlaisena kuin tähänkin asti.

Painopisteen muuttuminen vaikuttaa myös yksityisten lastensuojelulaitosten palveluntarjontaan, asiakaskuntaan ja henkilöstöön. Lastensuojelulaitosten tulee ottaa palveluihinsa lisää ehkäiseviä toimenpiteitä ja kouluttaa henkilöstö muutoksen mukaiseksi. Lisäksi on huomioitava se, että kiireellisten sijoitusten vähentyessä tilalle tulevat avo- huollon sijoitukset, joiden aikana rajoitustoimenpiteitä ei saa käyttää. Se, että laitos ei saa turvautua rajoitustoimenpiteisiin tuo uusia haasteita hyvin vaikeiden asiakkaiden käsittelyyn.

Kumpuniitty Oy oli jo ennen uudistusta perehtynyt asiaan ja huomioinut muuttuvan palvelutarpeen perustamalla perhekuntoutusyksikön. Jatkossa Kumpuniitty Oy:n tulee seurata sitä, miten kunnat alkavat käytännössä toteuttaa ehkäisevien palveluiden lisäystä. Kuntien toimintatavat vaikuttavat automaattisesti siihen, mitä palveluja Kumpuniitty Oy:n kannattaa tarjota. Varsinkin ennaltaehkäisevien perhepalvelujen ottaminen mukaan palvelutarjontaan on harkinnan arvoinen asia ja sillä olisi myös mahdollista erottaa kilpailijoista. Kuntien on lain mukaan järjestettävä tarvittavat perhepalvelut eikä kaikilla kunnilla ole siihen resursseja.

Valitsemani aihe osoittautui todella laajaksi, joten rajauksen tekeminen oli ajoittain vaikeaa. Uskon, että työtä saisi vielä syvennettyä ja jatkettua, mikäli siltä tuntuisi. Myöhemmin aiheesta olisi mahdollista kirjoittaa toinenkin opinnäytetyö, jossa selvitettäisiin kuinka uudistus on toteutunut ja mitä ongelmakohtia siinä on ollut. Jo ennen uudistuksen voimaantuloa lastensuojelun toimintakentällä on ollut epäilyksiä siitä, pystyykö palvelujärjestelmä ja resurssit vastaamaan lain uudistuneisiin säädöksiin¹³¹. Lainsäädännön hyötyvaikutukset voidaan kuitenkin nähdä vasta pidemmän ajan kuluttua, joten aiheesta voisi kirjoittaa halutessaan lisää muutaman vuoden kuluttua.

---

¹³¹ Sosiaalihuoltolain uudistus poistaisi turhaa lastensuojelun asiakkuutta 2014

LÄHTEET

Aer, J. 2012. Lastensuojeluoikeus. 1.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Arajärvi, P. 2011. Johdatus sosiaalioikeuteen. Helsinki: Talentum Media Oy.

Bardy, M. 2013. Lastensuojelun ytimissä. 4. uudistettu painos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Euroopan unionin perusoikeuskirja. 2010. 2010/C 83/02.

Friman, A. 2012. Sijaishuollon hankkiminen yksityiseltä ja lapsen oikeusturva. Luettu 26.04.2015.

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/76644/Friman.Anna.pdf?sequence=1>

HE 225/2004 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta. Luettu 19.04.2015. <http://www.edilex.fi/he/fi20040225.pdf>

HE 252/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Luettu 28.3.2015. <http://www.edilex.fi/he/fi20060252.pdf>

HE 164/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Luettu 08.03.2015. <http://www.edilex.fi/he/fi20140164.pdf>

Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Stakes työpapereita. Luettu 29.03.2015.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75318/T9-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>

Kangas, U. 2012. Perhe- ja perintöoikeuden alkeet. 2. uudistettu painos. Helsinki: Uni-grafia Oy.

Kenelle ja mistä lapsiperheiden palveluja. 25.01.2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. Katsottu 03.04.2015. https://www.youtube.com/watch?v=_MssRVpT53M

Keskeiset muutokset lastensuojeluun ja lastensuojelun laatusuositus uudistuksen tukena. 25.01.2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. Katsottu 03.04.2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=bfBtKxSPTAU>

Kumpuniitty Oy. 2015. Kotisivut. Luettu 08.04.2015.

<http://yritys.soon.fi/kumpuniitty/Versio2/yritysesittely.htm>

Kunnat.net. 2007. Uusi lastensuojelulaki. Julkaistu 14.12.2007. Luettu 26.04.2015.

<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/yleiskirjeet/2007/Sivut/Yleiskirje-25-80-2007-Uusi-lastensuojelulaki.aspx>

Kysymyksiä ja vastauksia uudesta sosiaalihuoltolaista. 24.09.2014. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 29.03.2015.

<http://www.stm.fi/vireilla/lainsaadantohankkeet/sosiaalihuoltolaki/ukk>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.09.2000/812

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 08.04.1983/361

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 22.07.2011/922

Lanki, A. Kumpuniitty Oy hallituksen puheenjohtaja. 2015. Keskustelu toimeksiantajan kanssa. 27.04.2015. Tampere.

Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 1. 25.01.2015. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Katsottu 03.04.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=cRWamo7xPiU>

Lapsiperheitä koskevat keskeiset muutokset osa 2. 25.01.2015. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Katsottu 03.04.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=WGj1o8o9SEw>

Lastensuojelu 2013. Tilastoraportti. Julkaistu 13.11.2014. Luettu 15.03.2015. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116946/Tr26_14.pdf?sequence=5

Lastensuojelulaki 13.04.2007/417

Lastensuojelun keskusliitto. 2015. Lastensuojelupalvelut. Luettu 16.02.2015. <http://www.lastensuojelu.info/sf/palvelut.html>

Lastensuojelun käsikirja. 2015. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 1.3.-30.4.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

Mahkonen, S. 2010. Lastensuojelu ja laki. 3. uudistettu laitos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. 2. Uudistetun painoksen täydennetty lisäpainos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa. Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus. 02.01.2015. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Luettu 29.03.2015. <http://www.stm.fi/sosiaalihuoltolaki>

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportti. 16.08.2012. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Luettu 31.03.2015. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=5065240&name=DLFE-22206.pdf

Sosiaalihuoltolain uudistus poistaisi turhaa lastensuojelun asiakkuutta. 08.05.2015. Lastensuojelun keskusliitto. Luettu 03.05.2015. <http://blogi.lskl.fi/2014/05/08/sosiaalihuoltolain-uudistus-poistaisi-turhaa-lastensuojelun-asiakkuutta/>

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301

Sosiaalityötä asiakkaan ehdoilla. 18.09.2014. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 29.03.2015. <http://www.stm.fi/ylakulma/artikkeli/-/view/1892082>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Talentia. 16.06.2014. Talentian lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaali-huoltolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ja lastensuojelulain muuttamisesta. Luettu 01.04.2015.

<http://www.talentia-leh->

[ti.fi/materiaalit/lausunnot_ja_kannanotot/lausunnot_ja_kannanotot_2014/lastensuojelulain_muuttamisesta](http://www.talentia-leh-ti.fi/materiaalit/lausunnot_ja_kannanotot/lausunnot_ja_kannanotot_2014/lastensuojelulain_muuttamisesta)

Tampereen kaupunki. 05.01.2015. Lastensuojeluilmoitus. Luettu 25.3.2015.

<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/asiakkuus.html>

Taskinen, S. 2012. Lastensuojelulain soveltaminen. 1.–2. Painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Tilastokeskus. 2012. Yritykset toimialoittain vuonna 2007–2012 (TOL 2008).

<http://tilastokeskus.fi/index.html>

Tuori, K., Kotkas, T. 2008. Sosiaalioikeus. 4. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2012. Tuloksellisuustarkastuskertomus. Lastensuojelu.

Luettu 26.04.2015. https://www.vtv.fi/files/3161/06_2012_lastensuojelu_netti.pdf

Yleissopimus lapsen oikeuksista. 1991. Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 60/1991.